

Kinnitan: dir kk nr 8 12.09.2011

Kuressaare Tuulte Roosi lasteaia õppekava

Sisukord:

Tuulte Roosi Lasteaia kaugem eesmärk ehk visioon

Missioon

Põhiväärtused

Lasteasutuse liik ja eripära / õuesõpe, robootika, ujumine

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted. Korraldus

Lapsevanematega koostöö põhimõtted. Korraldus

Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted. Korraldus

Lasteaia ühised üritused

Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. Mina ja keskkond

1.1. Sotsiaalne keskkond

1.2. Looduskeskkond

1.3. Tehiskeskkond

2. Keel ja kõne

2.1. Keelekasutus

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine

2.3. Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

3. Matemaatika

3.1. Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine

3.2. Suurused ja mõõtmine

3.3. Geomeetrilised kujundid

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis

4. Kunst

4.1. Kujutamine ja väljendamine

4.2. Kujundamine

4.3. Tehnilised oskused

4.4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlus kunstist

5. Muusika

5.1. Laulmine

5.2. Muusika kuulamine

5.3. Muusikalis – rütmiline liikumine

5.4. Pillimäng

5.5. Tants ja rütmika (valdkond „Liikumine“)

6. Liikumine

6.1. Kehalise kasvatuse alased teadmised

6.2. Põhiliikumised

6.3. Liikumismängud

6.4. Erinevad spordialad

6.1.1. Ujumine

Lapse eeldatavad üldoskused vanuseti

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

LISAD:

Lapse kasvumapi materjalid

Koolivalmiduskaart

Tuulte Roosi Lasteaia kaugem eesmärk ehk visioon:

Lasteaia personali ja lastevanematega koostöös on meil kõigil siin hea olla.

Missioon:

Tuulte Roosi lasteaias on igal lapsel turvaline ja huvitav. Laps tunneb rõõmu mängust, maailma avastamisest ja hoolivatest inimestest enda ümber.

Põhiväärtused:

KODUSUS - traditsioonid, usaldussuhete toimimine, üksmeel, nali ja naer

**Oma kodu kullakene, oma maja marjakene. (vanasõna)*

HEAD KOMBED - viisakas käitumine, tänulikkus ja austus, kaaslastega arvestamine, kokkulepetest kinnipidamine

**Tee head, siis tehakse sulle head vastu (vanasõna)*

HOOLIVUS sõbralikkus, abivalmidus, empaatiavõime, turvatunne.

**Kus viga näed laita, seal tule ja aita. (Vanasõna)*

TARKUS - uudishimu, vanavanemate tarkuse väärtustamine, koostööoskus, vastutus. **Targaks ei sünnita, targaks õpitakse. (Vanasõna)*

Lasteasutuse liik ja eripära.

Tuulte Roosi lasteaed on munitsipaallasteaed. Lasteaed töötab 5 päeva nädalas kella 7.30 – 18.00. Suvel on lasteaed kollektiivsel puhkusel, lapsevanemad saavad kasutada Kuressaare linnas kordamööda töötava lasteaia teenuseid. Lasteaia teeninduspiirkond on vastavalt Kuressaare linna volikogu määrusele Kuressaare linn. Lasteaias võivad käia ka teiste omavalitsuste lapsed vastavalt kokkuleppele Kuressaare linnavalitsusega. Lasteaias on kuus lillenimelist rühma. Kõikides rühmades toimuvad tegevused üldõpetusliku tööviisi põhimõtetel. Õpetajad, kes on läbinud Hea Alguse koolituse, kasutavad omandatud teadmisi valikuliselt. Töötab logopeed.

2013 a. liitusid „Kiusamisest vaba lasteaed“ projektiga Võilille ja Kellukese rühmad, 2014 a. Karikakra rühm

2013 - 2014 õa-l alustas Eesti rahvapärilisel põhineval metoodikaga tööd Võilille rühm ja metoodika võtteid kasutab Karikakra rühm.

Lasteaias on tegevuste läbiviimiseks kasutusel peale rühmaruumi veel võimlemissaal, muinasjutu – ja mängutuba, 2016 a-l renoveeritud ujula ja muusikasaal.

Õppeaasta kestel töötab vastavalt lasteaia võimalustele tasuline koduste laste mängurühm.

Õuesõpe

Lähtuvalt lasteaia asukohast (mere- ja metsalähedus) peetakse oluliseks mängu kaudu ja õues õppimist. Õues õppimine tagab liikumist võimaldava õpikeskkonna. Loodus on koht, kus areneb mõtlemine. Õues areneb värvi-, vormi- ja helitaju. Saab jälgida looduse rütmi, mis annab lapsele ainet mõtlemiseks ja võimaluse eneseväljenduseks. Õues õppides, tegutsedes ja mängides hakkab laps vaatlema, mõtlema, juurdlema, valikuid tegema ja lõpuks ka otsustama. Arendab omavahelist koostööd ning seeläbi laste sotsiaalset toimetulekut. Lasteaed on osalenud õuesõppe töö toetamiseks 2007a. keskkonnaprojektis „Kes õues ei õpi, see toas ei tea!“, 2008/2009 õa. KIK keskkonnaprojektis „Keskkonnateadlikkuse arendamine Kuressaare linna lasteaedades“, 2009/2010 õppeaastal ja 2010/2011 õa septembris KIK keskkonnaprojektis „Keskkonnasõbraliku käitumise kujundamine Kuressaare linna lasteaedades“ ja 2011/2012 õa-l Maanteeameti projektis „Lasterühma saatja laste ohutuse tagamisel“, et tagada liikluses laste ja töötajate turvalisus. Igapäevatöö toetajana kasutatakse 2008 a-l KIK toel läbiviidud projekti „Aiajutud loodusest 2“ raames kokku pandud materjali „Nähka lood“. 2017 a-l osalesid õpetajad lasteaia õuealal Huvitava Bioloogia Kooli praktilisel koolitusel „Lasteaia õpiõue rajamine“.

Robootika

2016 aastal oli võimalus kahe rühma 4-7a lastel tutvuda esmakordselt meie lasteaia robotikaga. Lapsed said tegutseda väikestes gruppides WeDo2 legode ja tahvelarvutitega. Meisterdada samm-sammult juhendi järgi põnevaid masinaid ja need liikuma panna.

2016 aastal osales Meelespea rühma õpetaja koolirobootika Lego WeDo 2.0 ja Fll Jr koolitusel, 2017 aasta kevadel ja sügisel osalesid õppealajuhataja ja Rukkilille, Kellukese, Nurmenuku ja Võilille rühmast õpetajad Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse koolitusel „Targad elektroonilised (Makey Makey, LittleBits, Philips Hue) ja robootilised vidinad (Bee-Bot, Ozobot, Edison)“.

2017 aasta juunis, tänu Kuressaare linna panusele, jõudis lasteaeda kuuest Bee - Botist ja ühest matist koosnev komplekt. Seejärel toimus maja sisekoolitus õpetajatele ja mängupäevad lastele, et sügisest juba tõsisemalt lõimida robootika õppe- ja kasvatustöösse.

Mesilase välimusega minirobot Bee-Bot on põrandarobot, kes aitab lahendada ülesandeid ja leida õigeid vastuseid, kasutades õpimatte. Roboti abil saab lastele anda esimesed teadmised seadme juhtimisest ja lihtsast programmeerimisest, vahend on hea abiline lugema ja arvutama õppimisel. Õpetajad saavad koos lastega meisterdada erinevaid mängualuseid. Mesimummudega tegelemine arendab laste loogilist mõtlemist ning matemaatilisi ja eneseväljenduse oskusi, samuti aitab paremini mõista põhjuse ja tagajärje seost.

Töö käigus läbivad lapsed ridamisi eri tegevusi, mis lisaks arendavad nende inseneri-, tehnoloogia- ja keeleoskusi. Samuti arenevad robotikaga tegeldes oluliselt laste peenmotoorika, loovus ja üldised teadmised ümbritsevast, paraneb keskendumisvõime, meeskonnatööoskus ning üldine arusaamine IKTst.

Robootikaga tegelemine toetab ka lasteaia õppe- ja kasvatustöö suundumust õpetada läbi mängu.

Ujumine

2016/2017 õppeaastal liitus Tuulte Roosi lasteaed rahvusvahelise projektiga „Õpime ujuma“.

Projekti eesmärgiks on õpetada lapsi ujuma läbi mängu, tundmata kartust vee ees ning seda kõike teha turvalises keskkonnas. Vajadusel on täiskasvanu lastega vees, eriti on see vajalik esimestes tegevustes ning näitab kõike ette, et laps näeks täpselt, mida ja kuidas tegema peab. Tänu lasteaia ujula turvalisele keskkonnale, on ka laste õppevõime tunduvalt suurem ning julgus proovida uusi võtteid. Läbi lasteaia aastate õpitud ujumisoskuste proovilepanek toimub kooliteed alustavatele lastele kevadel, kui minnakse Rüütli Spa suuremasse ja sügavamasse basseini oma oskusi katsetama. Sooritades vastavalt võimetele ujumistesti, saavad lapsed endale vastava oskuse märgi ja diplomi hea õpiedukuse eest. Lisaks veel mõnusa veepäeva koos lasteaikaaslastega.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.
2. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Õppe – ja kasvatustegevuse põhimõtted

Lasteaias on pööratud erilist rõhku terve ja aktiivse lapse arenemisvõimaluste loomisele, tavapärastele liikumistegevustele lisandub 2 ujumist ja rütmika.

Rühmas töötavad lasteaiaõpetajad kavandatud tegevuse ajal koos, vajadusel abistab õpetaja abi. Selline töökorraldus võimaldab tegevusi läbi viia nii üksi, paaris kui ka väikeses ja suures rühmas, nii toas kui õues tagamaks lapsele eduelamuse ja turvatunde.

Tegevuste kavandamisel arvestatakse lapse arengutaset, individuaalsust (lapse eripära õppija ja suhtlejana), soolisi erinevusi ja seda, et lapsel oleks võimalik otsustada, teha valikuid. See õpetab last iseseisvalt tegutsema, oma tegevust korrigeerima ja tulemuste eest vastutama.

Laps õpib oma keskkonnas aktiivselt ja praktiliselt tegutsedes. Olulisel kohal on õppimine mängu, kaaslaste ja teiste inimestega suhtlemise ja ümbruses toimuva jälgendamise kaudu. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad mängu kaudu – mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus, mis vastab parimal moel tema vajadustele ja toetab isiksuse terviklikku arengut ning võimaldab lapsel ümbritseva maailma sügavama tunnetuse kaudu omandada mõtlemis- ja probleemilahendamisoskusi, eneseväljendamise- ja suhtlemisoskusi ning samuti empaatiavõimet ja iseseisvust.

Õppe-kasvatustöö kavandamisel arvestatakse aastaegade vahetumist, rahvuslikke tähtpäevi, lasteaia traditsioone, esile kerkinud olulisi teemasid ka laste soovil. Väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teisest rahvusest laste kultuuri eripära. Lõimitud õppe- ja kasvatustegevused seovad tervikuks elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad (kodulooline põhimõte).

Koostöös kodu ja lapsevanemaga on lasteaia õppekava läbinud lapsel kujunenud terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine ja üldoskused 1. klassis ja edasises elus toimetulekuks.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.

Õppe- ja kasvatustegevus on korraldatud õppeaastati, mis algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Suvekuudel juunis ja augustis on põhirõhk mängu kaudu ja õues õppimisel, aasta jooksul õpitu kordamisel, juuni lõpust augusti alguseni on lasteaed kollektiivpuhkusel.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument on tegevuskava, mis lähtub koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast ja lasteaia õppekavast. Tegevused kavandatakse nädala kaupa. Plaanis esitatakse nädala eesmärgid, temaatika ja tegevused. Teadmiste, oskuste ja vilumuste kujunemisel on asendamatu lõimitud, üldõpetuslik käsitlusviis. Õppesisu valikul lähtutakse põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale. Tegevus seostatakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse (mere – ja metsalähedus) ja asutustega (lasteaed, kool, vanemate töökohtade külastus jms). Kavandamine on paindlik ja võimaldab vajadusel õpetajatel teha muudatusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused on antud kuues valdkonnas: mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine, liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õpetaja kavandatud lõimitud õppe- ja kasvatustegevuse kestvus:

- 3 aastased	3 – 5 aastased	6 – 7 aastased
10 – 15 min.	25 min.	35 min.

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, mäng ja vabategevused ning õppe- ja kasvatustegevused.

Päevakava:

	1,5 – 3 aastased	3 – 5 aastased	6 – 7 aastased
Kogunemine, vaba tegevus, mäng	7.30 – 9.00	7.30 – 9.00	7.30 – 9.00
Hommikueine	8.30 – 9.00	8.40 – 9.00	8.40 – 9.00
Kavandatud tegevused	9.15 – 10.15	9.00 – 10.30	9.00 – 11.00
Õues viibimine	Õues viibimise aeg lähtuvalt kavandatud tegevuste kestvusest - 1,5 h		
Valmistumine			
lõunaks	11.50 – 12.00	12.05 – 12.20	12.35 – 12.40
Lõunasöök	12.00 – 12.30	12.15 – 12.50	12.50 – 13.15
Ettevalmistus puhkeajaks	12.30 – 12.45	12.40 – 13.00	13.15 – 13.30
Puhkeaeg	12.45 – 15.00	13.00 – 15.00	13.30 – 15.00
Vaba tegevus, mäng	15.00 – 15.50	15.00 – 15.50	15.00 – 15.50
Õhtuode	<u>15.45 – 16.15</u>	<u>15.50 – 16.15</u>	<u>15.50 – 16.15</u>
Vaba tegevus, mäng (sh õues viibimine), koju-minek	16.15 – 18.00	16.15 – 18.00	16.15 – 18.00

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted.

* Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning edaspidiseks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

* Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustsotsiast. Õpetajad viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel, mis on rühma meeskonnas kokku lepitud (kas vaadeldakse kindlaid lapsi kokkulepitud päeval, nädalal, või vahetult enne vestlust lapsevanemaga mingi aja vältel). Lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus, kui õpetaja kavandatud tegevustes.

* Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused vanuseti.

* Lapse arengut kirjeldatakse lähtuvalt lapsest endast, väärtustades saavutatut, tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

* Rühmaõpetaja tutvustab vanematele lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

* Lapse arengu hindamisel kasutatakse järgmisi meetodeid: erinevad vaatluse vormid, intervjuu, laste tööde analüüs.

* Üks kord õppeaastas viivad õpetajad lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks vanematega läbi perevestluse, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

* Lapse arengu hindamise ja toetamise tulemus dokumenteeritakse kokkuleppel lapsevanemaga.

Lapsevanemaga koostöö põhimõtted. Korraldus.

Lasteaiatöötajad teevad lapsevanematega lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Rühmaõpetajad teavitavad regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe – ja kasvatustegevuste korraldusest. Vanemal on võimalus saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

Arvestame oma töö planeerimisel lastevanematelt tulnud soovide ja ettepanekutega.

Kord aastas viime läbi lastevanematelt tagasiside saamiseks küsitluse. Lapse arengust ülevaate saamiseks toimub rühmaõpetajate ja lapsevanema vahel perevestlus.

1. Individuaalne töö lasteaiaõpetaja ja lapsevanema vahel.
2. ühisüritused peredele (peod, perepäevad, rahvakalendritähtpäevad)
3. Lastevanemate koosolekud, vestlused spetsialistidega (med.õde, logopeed, õpetaja)
4. Lahtiste uste päevad tutvustamaks tegevusi rühmas.
5. Koolitus lapsevanemale õppeaasta jooksul.

Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted.

Haridusliku erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatustegevused jm) või rühma tegevuskavas.

Lapse arengu aluseks on lasteaia õppekava, rühma tegevuskava ja sellest lähtuvalt koostatud lapse arengunäitajad.

Korraldus.

1. Lasteaias töötavad hariduslike erivajadustega laste sh. andekate laste toetamiseks logopeed, tervishoiutöötaja, pedagoogid (liikumisõpetaja, muusikaõpetaja, rühmaõpetajad) koostöös lastevanematega.
2. Erivajadustega lastega tööks on olemas:
 - * lapsesõbralik lasteaia territoorium ja ümbritsev mets
 - * 2 toaga rühmaruumid
 - * bassein
 - * spordisaal
 - * muusikasaal
 - * logopeedituba
 - * muinasjututuba
3. Lastevanematele ja õpetajatele korraldatakse psühholoogia-, pedagoogika- ja tervishoiualaseid koolitusi. Toimub lapse ja lapsevanema nõustamine logopeedi, tervishoiutöötaja ja pedagoogide poolt, kes vajadusel suunavad lapse erispetsialistide juurde. Õppeaasta lõpus toimub pedagoogikanõukogus hariduslike erivajadustega laste tugisüsteemide (last toetavad tegevused, kasvukeskkond, oma ala spetsialistid) tulemuslikkuse analüüs, millest lähtuvalt vajadusel korrigeeritakse süsteemi.

Eesti keele kui teise keele õpe

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel tagatakse eesti keeles õppimise võimalus ja eesti keele õpe. Keeleõppe vahenditeks on kõnearendusteemad, mida kasutatakse sõnavara edasi arendamiseks, näitmaterjalid ja õppevahendid aitavad seda teha lapsest lähtuvalt ja loominguiliselt.

Eesmärgid:

1. Laps õpib eakaaslaste keskel kuulama ja tajuma eesti keele kõla
2. Tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ja lihtsamatest väljenditest
3. Tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu.

4. Lapsel kujuneb turvalise käitumise harjumus ja soov tegutseda koos eakaaslastega.
5. Laps julgeb ja tahab suhelda tuttavates situatsioonides kasutades õpitud eestikeelseid sõnu.

Laps omandab eesti keele:

1. Lõimitud tegevuste kaudu
2. Keelekümluse kaudu

Lasteaia ühised üritused aastaaegu ja rahvakalendri tähtpäevi arvestades.

1. Teadmispäev – 1.september
2. “Tere sügis“ (mängu ja õppimist täis päev lasteaia lähiümbruses)
3. Leivanädal (oktoobri algus)
4. Isadepäev
5. Mardipäev
6. Kadritrall
7. Advendiaeg – päkapikud piiluvad
8. Vanavanemate kontsert
9. Jõulud (peod rühmades)
10. Vastlad
11. Vabariigi aastapäev
12. Laste lavastused
13. Muinasjutukuu
14. 1. aprill – lõbus päev
15. Lasteaia sünnipäev
16. Kevadpühad
17. Emadepäev
18. Spordipäev
19. Piknik Mändjalas
20. Lasteaia lõpupidu

1. Mina ja keskkond.

1,5 – 2 aastane

Eesmärgid:

1. Lapsel on ettekujutus oma minast.
2. Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

1.1. Sotsiaalne keskkond:

Mina: nimi (küsimise korral ütleb oma eesnime). Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol.

Pere: teadmine, et lapsel on pereliikmed (ema, isa, õde, vend) ja koduloomad.

Kodu: küsimustele pereliikmete kohta vastamine.

Lasteaed: oma koht rühmas (kapp, voodi, käterätt), asjad rühmas. Teadmine, et on spordisaal ja muusikasaal. Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele. Paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta.

Ametid, elukutsed, tööd: Lihtsamate töövõtete matkimine (nt nuku toitmine, autoga sõitmine)

Kodumaa: Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste asjade seast Eesti lipu.

Tähtpäevad, pühad ja kombed: lapse sünnipäev (tähistamine), jõulud (pühadega seotud tegevused), laseb õpetaja juhendamisel vastlaliugu.

Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid: Täiskasvanu meeldetuletamisel jätab hüvasti (nt lehvitab). Mõistab endale suunatud keelu tähendust loobudes täiskasvanu kõrval viibides tegevuse algatamisest.

Sõprus ja abivalmidus: osutab ja ütleb küsimisel sõbra nime, lohutab Täiskasvanu eeskujul kaaslast.

Inimkeha: osutab küsimisel kehaosadele (pea, käed, jalad, silmad, suu, kõrvad, nina).

Tervis: Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu. Osutab küsimisel erinevatele toiduainetele.

1.2. Tehiskeskkond

Ehitised: kodu, lasteaed.

Kodumasinad: Kell, pliit, pesumasin, televiisor jms.

Sõidukid: osutab küsimisel mööda sõitvatele autodele, bussidele.

Jäätmed: ei viska maha prügi

Ohutus: rühmareeglid (räägin vaikse häälega), liiklus: autod, osutab küsimisel teravatele esemetele

(käärid, nuga).

1.3. Looduskeskkond

Kodukoha taimed: küsimisel leiab ja osutab looduses ja pildil lillele, puule, seenele.

Loomad: koduloomad: osutab ja oskab nimetada koer, kass. Leiab mänguasjade seas ja pildil jänese. Osutab küsimisel peale, käppadele ja sabale.

Osutab küsimisel putukale, kalale, konnale, linnule.

Aastaajad: Osutab küsimisel veele ja lumele. Osutab küsimisel päikesele.

Matkib täiskasvanuga koos tuult, vihasadu.

Maavarad, elukooslused: Osutab küsimisel liivale, kivile murule, mullale.

Eeldatavad tulemused:

1. Osutab küsimisel endale.
2. Osutab enda rühmakaaslastele, õpetajatele ja õpetajaabile ja teab nende nimesid.
4. Täiskasvanu juhendamisel asetab mänguasjad kokkulepitud kohta
5. Meeldetuletusel tervitab ja jätab hüvasti
6. Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

2 – 3 aastased

Eesmärgid:

1. Lapsel on ettekujutus oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas.
2. Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

1.1. Sotsiaalne keskkond:

Mina: nimi (küsimise korral ütleb oma nime). Küsimusele vastamine, kas ta on poiss, tüdruk. Oma vanuse ütlemine või sõrmedel näitamine.

Pere: teadmine, et peres ema, isa, vend, õde- nende nimed.

Kodu: küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta vastamine.

Lasteaed: rühma nimi, oma koht rühmas (kapp, voodi, käterätt), asjad rühmas, õpetajate ja õpetajaabi nimede teadmine, ruumid lasteaias (muusikasaal, spordisaal).

Ametid, elukutsed, tööd: ema-isa toimetused kodus, lihtsamate tööde matkimine (laua katmine, söögi tegemine), töövahendite kokkulepitud kohta asetamine.

Kodumaa: värvid: sinine, must , valge, peoelsed ettevalmistused

Tähtpäevad, pühad ja kombed: lapse sünnipäev (tähistamine), jõulud (pühadega seotud tegevused).

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid: hea ja paha tähendus, tervitamine, head aega ütlemine, palun- tänan.

Sõprus ja abivalmidus: lohutamine, koos mängimine.

Inimkeha: kehaosad (pea, käed, jalad, silmad, suu, kõrvad,nina).

Tervis: käte pesemine(seep, vesi, käterätt).

1.2. Tehiskeskkond

Ehitised: kodu, lasteaed.

Kodumasinad: Kell, pliit, pesumasin,televiisor jms.

Sõidukid: auto, laev, lennuk – nimetamine küsimisel

Jäätmed: ei viska maha prügi

Ohutus: rühmareeglid, liiklus: helkur, autod, jalgrattad,(kiivrid). Teravad esemed(käärid).

1.3. Looduskeskkond

Kodukoha taimed: üldmõisted: lill, puu, seen, mets,muru, puu-ja köögiviljad,

Loomad: metsloomad:jänes, karu, koduloomad:koer, kass, kodulinnud: kana, kukk, puud: kask, kuusk (taimed vajavad kasvamiseks vett, mulda), lilled: lilli nopime vaasi panekuks

Aastaajad: talv -talvel sajab lund, suvi – suvel sajab vihma, on soe, päike paistab.

Eeldatavad tulemused:

- 1.ütleb küsimisel oma nime
- 2.ütleb oma vanuse või näitab sõrmedel
- 3.teab oma rühmakaaslaste, õpetajate ja õpetajaabi nimed
- 4.asetab mänguasjad kokkulepitud kohta
- 5.meeldetuletusel tervitab ja jätab hüvasti
- 6.teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

3 – 4 aastased

Eesmärgid:

1. Laps tunneb lähimat koduümbrust.
2. Lapsel on ettekujutus oma minast.
3. Lapsel on arenenud vaatlus-, kuulmis- , võrdlusoskus.
4. Lapsel on teadmised ja oskused oma tervise hoidmiseks ning ta püüab käituda tervislikult ja ohutult.
5. Laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi.
6. Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

1.1. Sotsiaalne keskkond

Mina: Ees- ja perekonnanimi. Poiss või tüdruk, vanus.

Perekond: Pereliikmed- ema, isa, õde, vend. Nende nimed. Suhted ning tööd ja toimetused perekonnas.

Kodu: Lapse kodu (eramu, korter), kodu asukoht (linnas, maal, tänav, küla, talu). Kodused asjad.

Lasteaed: Rühma nimi (lasteaia nimi). Rühmaruumid ja nende otstarve, võrdlus koduga. Rühmakaaslaste ja- töötajate nimed.

Ametid, elukutsed ja tööd: Erinevad elukutsed nende tegevuste alusel (n: pagar küpsetab leiba, saia jne.). Lihtsamate töövõtete matkimine. Töövahendite asetamine kokkulepitud kohta.

Kodumaa: Lapse kodukoht, kodulinn Kuressaare. Meelispaigad. Meie kodumaa- Eesti Vabariik. Eesti lipu tundmine.

Eesti rahva tähtpäevad ja kombed: Eestlaste kodu on Eestimaal. Eesti Vabariigi sünnipäev 24.02. (lippude asetamine majadele tähtsal pidupäeval). Rahvakalendri tähtpäevad (n: mihkclipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, lihavõtted, jaanipäev, jne.) ja nendega seotud kommetega tutvumine.

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisnormid: Mõisted hea ja paha. Üldtuntud viisakusreeglid (tervitamine, hüvasti jätmine, palumine, tänamine) ja nende täitmine. Lihtsamate lauakommete tundmine ja järgimine.

Sõprus ja abivalmidus: Sõbrad- need kes mängivad koos, jagavad mänguasju. Mängukaaslaste nimed. Mida teha, et mul oleks sõpru. Sõbra hoidmine ja rõõmustamine. Haiget saanud sõbra aitamine, lohutamine.

Tervislik eluviis: Enesehügieen- pesemine, kammimine, hügieenivahendid (seep, vesi, käterätik, kamm). Hammaste tervis- hammaste pesemine hambaharja ja –pastaga. Tervislik toitumine- toiduained, mida tuleks süüa iga päev. Inimkeha tundmine- erinevad kehaosad. Ohuallikad ja ohutu käitumine- lapsele ohtlike esemete (nuga, käärid, kuum toit ja jook, jne.) ning ohtlike kohtade (n: trepid, rõdu, lahtine aken ja tuli, jne.) nimetamine.

1.2. Tehiskeskkond:

Ehitised: Oma kodumaja ja lasteaia ära tundmine ning kirjeldamine. Tuttavad teenindusasutused (kauplus, kohvik, bussijaam, jne.).

Kodumasinad: Koduskasutatavad kodumasinad- ja elektroonika (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, triikmasin, televiisor, arvuti, jne.), nende otstarve.

Jäätmed: Prügi kogumine kodus (lasteaias) kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber). Prahi märkamine looduses ja tänaval, selle kogumine prügikasti.

Ühissõidukid: Erinevad sõidukid (ühissõidukid- auto, buss, lennuk), nende otstarve.

Jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus: Mõisted kõnnitee, autotee ja nende otstarve. Liiklusmärkide (üleikäigurada e. sebra, jalgrattatee) tähtsus - aitavad ohutult liigelda. Helkuri ja jalgrattakiivri kandmise vajalikkus.

1.3. Looduskeskkond

Kodukoha loodus: Rõõmu tundmine looduses viibimisest.

Taimed: Mõistete mets, rohi, muru, lill, puu, põõsas, seen tundmine, leidmine pildilt ja looduses. Tuttavate puu- ja köögiviljade (õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat) eristamine, nimetamine ja toiduna kasutamine. Okaspuude (kuusk, mänd) ja lehtpuude (kask, vaher) eristamine. Nende iseloomulikud tunnused (lehe või okka kuju, suurus; tüve värvus). Kuuse vaatlus, puu osad (tüvi, oks, okas, käbi). Põõsa eristamine taimestikust- puudub üks jäme tüvi, palju oksi ja lehti ning võrdlemine puuga. Eristada rohtu, muru ja 2-3 õitsvat taime lillepeenral ning rohus. Tunda rohttaimede maapealseid osi (vars, leht, õis). Esimeste kevadlillede (lumikelluke, sinilill, ülane, tulp) tundmine värvuse ja kuju järgi. Tuttavate lillede nimetamine.

Loomad: Tunda loomade põhilisi kehaosi (pea, kael, keha, saba, jalad), välimust, iseloomulikke tunnuseid, hääletsusi, tegevusi. Inimese hoolitsus loomade eest. Koduloomad- kass, koer, lehm, küülik, hobune, lammas, siga. Metsloomad- jänes, orav, karu, hunt, rebane, siil.

Linnud: Eristada suuruse, iseloomuliku värvuse ja nimetuse järgi mõnda lindu (tuvi, varblane, vares) (kajakas, tihane, vares). Varesse hääletsuse kuulamine ja teiste lindude häältest eristamine. Lindude tegevus talvel. Kevadel osade lindude tagasitulek soojalt maalt. Kodulinnud- kukk, kana, kanapoeg e. tibu, nende välimus, iseloomustus, häälitsemine. Kuke ja kana sarnasus ja erinevus. Inimese hoolitsus lindude eest.

Putukad: Tunda liblikat, sipelgat, mesilast.

Vee-elanikud: Tunda konna ja kala.

Loodusvaatlused: Päeva (on valge) ja öö (on pime) vaheldumine, nende iseloomustamine. Päike ja kuu. Erinevate ilmastikunähtuste kirjeldamine (n: vihma sajab, päike paistab, pilvine taevas, tuul puhub, sajab lund, jne.) ning matkimine.

Muutused looduses: Aastaaegadele iseloomulike tunnuste tutvustamine.

SÜGIS- taevas on pilved, pilved varjavad päikese, sajab vihma. Inimesed käivad vihmavarjudega. Jalga pannakse kummikud, sest loigud on maas. Ilmad muutuvad külmemaks. Inimesed riietuvad soojemalt, hakatakse kütma ruume. Linde jääb vähemaks, nad lendavad soojale maale. Puude lehed värvuvad ja langevad alla.

TALV- lehtpuud on raagus, ilm on külm, sajab lund, rohi (muru) on lumevaiba all, veekogudele ja loikudele tekib jääkate. Jääle ei tohi minna täiskasvanu loata. Jääd ja lund ei tohi süüa, võib haigeks jääda, sest lumi ja jää on külmad ning söömiseks mustad. Laste talvelõbud.

KEVAD- päike paistab, päevad lähevad pikemaks, ilmad soojemaks. Lumi ja jää sulavad, maa muutub märjaks, tärkab roheline rohi. Puhkevad esimesed lilled ja puudele ilmuvad väikesed rohelised lehed.

SUVI- ilm on palav, päike paistab soojalt. Inimesed puhkavad, päevitavad, suplevad. Kõikjal on palju lilli, puudel on rohelised lehed. Lendavad liblikad ja teised putukad. Rohu sees hüppavad konnad.

Elukeskkond ja selle mõju tervisele: Vee, lume ja jää nimetamine ja eristamine. Liiva, mulla, kivide ja savi nimetamine ja eristamine, leidmine lähiümbrusest. Taimed, loomad ja inimesed vajavad eluks ja kasvamiseks õhku, vett ja toitu.

Inimese mõju loodusele: Lilli ja oksakesi murtakse vaasi panekuks ettevaatlikult. Prügi visatakse

selleks ettenähtud kohta. Lindudele ja metsloomadele saab inimene talveti süüa panna. Kevadeks saab lindudele pesakaste ehitada.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps oskab eale vastavalt tutvustada ennast, oma peret ja kirjeldada oma kodu.
2. Laps kasutab omandatud igapäevaelus.
3. Laps nimetab 2 õuealal kasvavat puud; tunneb liblikat ja konna; teab loomade põhilisi kehaosi.

4 – 5 aastased

Eesmärgid:

Laps:

1. saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teda ümbritsevate inimeste rollidest elukeskkonnas;
2. väärtustab enda ja teiste tervist, omab elementaarset ettekujutust tervislikust käitumisest;
3. mõistab üldnimikke väärtusi;
4. teab, et on olemas erinevad kombeid ja traditsioone;
5. väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
6. märkab nähtusi ja muutusi looduses.

1.1. Sotsiaalne keskkond

Mina: Ees- ja perekonnanimi, vanus, sugu.

Perekond ja sugulased: Perekonnaliikmete nimed. Mõned lähisugulased väljaspool perekonda.

Kodu: oma kodu, teadmine kus ta elab (maja, korter). Kodune aadress. Pereliikmete nimetamine, nimede teadmine, nende tegevused.

Lasteaed:

Rühmakaaslaste ja rühmatöötajate nime teadmine. Lasteaiatöötajate tegevused. Laste tegevused lasteaias. Lasteaia nime teadmine.

Ametid, elukutsed, tööd:

Erinevad elukutsed nende tegevuse alusel (nt arst ravib haiget, juuksur teeb soengut).

Enne uue tegevuse alustamist eelneva koha korrastamine. Riiete panek ettenähtud kohta. Teadmine, et märjad riided tuleb kuivama panna.

Kodumaa: Kodukoha nime (küla, linn)nimetamine. Mõne tuntuma hoone äratundmine ja nimetamine. Riigi nime nimetamine. Eesti lipu tundmine.

Eesti rahva tähtpäevad: Eesti rahvakalendri olulisemad tähtpäevad.

Kombed: Traditsioonid perekonnas, olulisemate peresündmuste ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamine.

Teised rahvused Eestis: Inimeste erinevused (nt kasv, juuksed). Lapsed mujal maailmas.

Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid: Põhiliste viisakusreeglite tundmine: tuttavate inimeste tervitamine ilma meeldetuletamiseta; oskus mängida eakaaslastega sh. oskus vahetada, loovutada ja küsida endale vajalikke mänguasju; oskus oodata oma järjekorda, oskus jaotada; arusaamine käskudest, keeldudest ja reeglitest. Lihtsamate lauakommete tundmine.

Tervise väärtustamine: Oskus seostada ilmastikku ja riietust. Puhtuse jaoks vajalike esemete nimetamine.

Tervislik toitumine: Elementaarsed teadmised tervislikest ja mittetervislikest toiduainetest.

Inimkeha: Erinevate kehaosade tundmine.

Ohuallikad ning ohutu käitumine: Elementaarsete ohutusnõuete tundmine ja täitmine toas (rühmareeglite tundmine), ujulas ja õuealal.

1.2. Looduskeskkond

Kodukoha loodus: Puu- ja köögiviljade valmimine sügisel. Nimetuse, maitse, värvuse, suuruse ja kuju järgi pirni, ploomi, kaalika, peedi, sibula, porgandi, kartuli, kapsa äratundmine.

Tuntud koduloomade ja nende häämitsuste tundmine.

Tuntud metsloomade (karu, siil, orav, hunt) nimetamine ja tundmine. Tuntud metsloomade iseloomulikemate tunnuste nimetamine (jänesel pikad kõrvad, oraval pikk saba).

Mõnede tuntumate putukate äratundmine: sipelgas, sääsk, mesilane.

Erinevad veekogud, nende eristamine üksteisest. Mõnede veekoguelanike tundmine. Kalade kehaosad, nimetuse järgi teada 2-3 liiki kalu.

Suuruse ja värvuse järgi 2-3 linnu äratundmine.

Kuuse ja männi äratundmine kuju ja okaste võrdlemise teel. Käbide sees on seemned, millest kasvab uus puu. Mõiste okaspuu, lehtpuu.

Seene osad: kübar, jalg. Mürgi- ja söögiseened.

Muutused looduses: Sügisel sügisese metsa ilu. Lehtpuu lehed sügisel (värvuvad, langevad).

Talvel looduse ilu, lumesadu, lume ja jää omadused. Tegevused sulalumega: lumememme ehitamine. Tegevused seoses lume ja jääga: kelguga sõitmine, suusatamine, uisutamine. Lindude käitumine talvel (otsivad toitu, hoiavad majade lähedusse). Lindude toit; taimede seemned, tangud, rasv. Inimese abi lindudele: toidumaja üles seadmine. Toidulauale ei tohi panna soolast toitu ega vett. Loomad, kes jäävad talveunne.

Looduses toimuvad muutused seoses kevade saabumisega. Muutused õuealal ja metsas. Mõningate kevadlillede nimetused: lumikelluke, tulp, sinilill.

Kevad loomariigis: metsloomade elu kevadisel ajal. Linnud muutuvad elavamaks, hakkavad laulma.

Kuulata rasvatihase laulu. Lindude arvukuse suurenemine (saabuvad soojalt maalt) ja pesaehitus.

Inimesed panevad üles pesakastid.

Elukeskkond: Talve ja suve põhiliste erinevuste väljatoomine: talvel külm, suvel soe. Lume ja jää omadus- muutuvad sulades veeks. Savi äratundmine ja kirjeldamine. Metsa kirjeldamine.

Inimese mõju loodusele: Toit, mida tohib talveks lindudele panna. Teadmine, et praht käib prügikastis. Oskus põhjendada, milleks see on vajalik.

1.3. Tehiskeskkond

Ehitised: Orienteerumine lasteaia ruumides ja õuealal. Lasteaia erinevate ruumide otstarve. Kodu kirjeldamine, teadmine kus elatakse (korteris, majas vm.)

Kodutehnika: Kodus kasutatav kodutehnika ja elektroonika. Nende otstarve.

Jäätmed: Elementaarsed teadmised prügiga ümberkäimisest. Prügi koht on prügikastis.

Transpordivahendid: Liiklusvahendid ja eriotstarbelised sõidukid.

Jalakäija ohutu liiklemine: Helkuri kandmise vajalikkus. Ülekäigurajad, ohutu liiklemine põhireeglid: kõnniteel või teeservas kõndimine.

Turvavarustus: Ohutusnõuded jalgrattaga sõitmisel (kiiver).

Eeldatavad tulemused:

1. Laps oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk)
2. Laps põhjendab mängu – ja töökoha korrastamise vajadust
3. Laps oskab sõpra lohutada ja abistada
4. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses ja kodu ümbruses
5. Laps teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole

5 – 6 aastased

Eesmärgid:

1. Laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
2. Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses;
3. Lapsel on ettekujutus oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas.

1.1. Sotsiaalne keskkond

Mina: Nimi, poiss, tüdruk, vanus ja sünnipäev. Oma keha tundmine, kehaosade nimetamine ja nende vajalikkus.

Perekond ja sugulased: Ema, isa, õde, vend, vanavanemad, lähisugulased, pereliikmete nimed ja perekonnanimed.

Kodu:

Kodu kirjeldus: eramu, korter, talumaja; kodu asukoht: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi). Pereliikmete kodused tegevused, lapse kohustused kodus.

Lasteaed: Lasteaia nimi. Lasteaia töötajad (nimed) ja nende tegevus. Oma tegevuste ja mängude kirjeldamine. Oma, võõra ja ühise tähendus.

Ametid, elukutsed, töö: Erinevad elukutsed ja nende vajalikkus. Vanemate ametid. Tuntumate ametite juurde kuuluvad töövahendid. Mängu- või töökoha korrastamise vajadus.

Kodumaa: Rahvus ja keel. Riigi tähtsamad sümbolid. Sündmused, mille puhul heisatakse riigilipp. Lauldakse hünni.

Eesti rahva traditsioonid ja kombed: Tuntumad eesti rahva traditsioonid, rahvakalendri tähtpäevad (vastlad, mardi- ja kadripäev) ja nendega seotud tegevused. Tähtpäevad peres, peretraditsioonid.

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisnormid: Mõistete- õige ja vale- tähendus.

Üldtuntud viisakusreeglid. Lauakombed ja nende järgimine. Emotsioonid (rõõm, kurbus). Kaaslase märkamine ja oskus teisi arvestada.

Sõprus ja abivalmidus: Sõbra positiivsed omadused. Sõbra lohutamine ja abistamine, nõrgema abistamine. Oskus andeks anda ja leppida. Suhtumine erinevaustesse –inimeste erinevused (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendid (prillid, ratastool, vaegnägemine - valge kepp, vaegkuulmine - kuuldeaparaat). Hoolimata erinevustest tuleb kõikidesse inimestesse sõbralikult suhtuda (nt. oma mängu kaasamine, mänguasjade jagamine, maiustuste pakkumine).

Tervise väärtustamine, tervislik toitumine: Tegevused, mis on tervisele kasulikud (nt. tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted). Toiduained, mida tuleks süüa iga päev. Toiduainete rühmad (teraviljatooted, puu-ja köögiviljad, piimatooted, liha-kala-muna, toidurasvad). Hügieen, isiklikud hügieenitarbed. Hammaste tervis, hammaste tervise jaoks vajalikud tegevused (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).

Ohuallikad ja ohutu käitumine: Kohad, esemed ja ained, mis võivad olla ohtlikud (nt. trepid, rõdu, aknad, kuum toit, vedelik, lahtine tuli, ravimid, tereriistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised).tegevused, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades, ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita). Õnnetuse korral täiskasvanute poole pöördumine. Võõrastega ei tohi kaasa minna. Hädaabi number 112.

1.2. Tehiskeskkond

Ehitised: Kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. Erinevad ruumid lasteaias, nende otstarve. Lasteaia õueala ning seal kasutatavad vahendid. Lapse igapäevast keskkonda ümbritsevad ehitised, olulisemad teenindusasutused (kauplus, polikliinik, teater, postkontor).

Kodumasinad: Kodumasinad ja –elektroonika, nende otstarve ja nendega seotud ohud.

Jäätmed: Prügi ja selle sortimine. Kuidas jõuab prügi prügimäele. Taaskasutus ja kompostimine.

Sõidukid: Erinevad liiklusvahendid. Eriotstarbeliste sõidukite ülesanded ja tähtsus. Käitumine ühissõidukis.

Jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus: Sõidu- ja kõnnitee. Liiklusohutusnõuete tundmine. Kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal. Jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhitõed. Valgusfoor, selle ülesanded, tulede tähendus. Turvavarustus- turvavöö ja turvatooli vajalikkus sõidukis. Liiklemise ohud erinevates ilmastikuoludes. Helkuri vajalikkus. Tänavade ületamine jalgrattaga (ratas käekõrval). Liiklusmärgid.

1.3. Looduskeskkond

Kodukoha loodus: Kodupaiga mets- ja koduloomad. Loomade elupaigad, nende välimus, eluviisid, elu erinevatel aastaegadel. Koduloomade poegade nimetused. Metsloomad- orav, jännes, rebane, hunt, ilves. Talveunes olevad loomad (siil, karu, mäger).

Linnud. Tuntumad linnud (varblane, tuvi, tihane). Rändlinnud, paigalinnud. Linnulaul. Putukad. Liblikas, kärbes, mesilane, sipelgas. Iseloomulikud tunnused, mesilane-mesitaru, sipelgas-sipelgapesa.

Kalad ja kahepaiksed. Iseloomulikud tunnused (uimed, soomused, saba).

Taimed. Köögiviljad (punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul). Nende kasutamine.

Rühmas kasvavad toataimed (2-3).

Puud. Leht- ja okaspuud (kask, vaher, kuusk, mänd). Põõsad (kadakas, kibuvits). Puu ja põõsa erinevused. Muutused aastaegade rütmis.

Teraviljad. Rukis, nisu, oder, kaer.

Lilled. Lilleosad (leht, vars, õis).

Seened. Söögi- ja mürgiseened (puravik, kukeseen, pilvik, sirmik, kärbseseen). Tarvitamine toiduks.

Veekogud. Meri, jõgi erinevatel aastaegadel.

Muutused looduses: Aastaajad, aastaegade tunnused, nende vaheldumine ja selle rütmilisus, sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused. Kuude nimetused.

Nädalapäevad.

Öö ja päev. Nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses, taimede ja loomade tegevuses.

Ilmastikunähtused. Erinevate ilmastikunähtuste kirjeldamine (lumi ja jää on külmad. Päike paistab soojalt, vihasadu, udu).

Inimese tegevused eri aastaegadel.

Elukeskkond ja selle mõju tervisele: Eluks vajalikud tingimused. Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele.

Õhu vajalikkus ja kasutamine (jalgratta- ja autokumm, ujumisrõngas).Puhas vesi. Elukooslused-mets, soo, raba, niit. Metsa ja niidu erinevused.

Inimese mõju loodusele: Tööd looduses. Esivanemate looduskäsitus ja rahvakalender. Looduse ja loodusvarade väärtustamine. Maavarad. Lähiumbruse maavarade erinevused (savi, liiv, muld).

Inimese mõju loodusele. Puude ja taimede istutamine. Säästev eluviis- vee ja elektri kokkuhoid.

Loomade aitamine talvel. Puhtuse hoidmine enda ümber looduses.

Eeldatavad tulemused:

Laps: 1. kirjeldab kodukoha tuntumaid taimi, loomi, ja seeni;

2. suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt.

6 – 7 aastased

Eesmärgid:

1. Laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult.

2. Laps saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas

3. Laps väärtustab oma rahvuse kultuuritraditsioone

4. Laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult

5. Laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi

6. Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses

1.1. Sotsiaalne keskkond

Mina: Enda tutvustamine. Oma kohustuste ja õiguste teadmine. Enda omaduste ja huvide kirjeldamine.

Perekond ja sugulased: Teada oma pereliikmeid ja lähisugulasi. Mõistmine, et pered võivad olla erinevad. Oma vanavanematest jutustamine.

Kodu: Oma kodu ja kodukoha kirjeldamine. Koduse aadressi ja telefoni teadmine.

Lasteaed: Teab lasteaia aadressi. Erinevate ametite nimetamine lasteaia ja nende vajalikkus. Lasteaia kodukorra kirjeldamine ning rühma reeglite ja traditsioonide teadmine.

Kool: Kool, kui õppimise koht. Kirjeldamine, mille poolest lasteaed koolist erineb.

Ametid: Pereliikmete elukutsete ja ametite nimetamine. Erinevad elukutsed ning nende vajalikkus. Töö ja vastutuse tähtsuse mõistmine. Soov osaleda jõukohastes kodutöodes. Raha otstarbe selgitamine.

Kodumaa, teised rahvused Eestis: Eesti riigi sümbolid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). kodulinna sümbolite teadmine. Eesti kaardil oma kodukoha näitamine. Eesti vabariigi presidendi nimi. Teised rahvused ja keeled ning nende kumbed ja traditsioonid. Teisest rahvusest lastega suhtlemine. Eesti lähinaabrite teadmine ja nimetamine. (Läti, Soome; Rootsi, Venemaa).

Tähtpäevad, pühad, kumbed: Eesti rahva traditsioonide ja kommete teadmine.

Tähtpäevade teadmine ja nende tähistamise vajalikkus (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm). Tähtpäevade tähistamise kirjeldamine oma lasteaia või kodus. (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm). Riiklike pühade ja nendega seotud traditsioonide nimetamine (riigi aastapäev, võidupüha).

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisnormid: Mõistete *ausus* ja *austus* tähenduse mõistmine ning vastav käitumine. Käitumisreeglite järgimine erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). Oma tegude ja käitumise eest vastutuse mõistmine.

Sõprus ja abivalmidus: Oskus luua ja hoida sõprussuhet; teada sõpruse tähendust, oskus kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. Tunnete, mis tekivad tülitsedes ja leppides kirjeldamine.

Hoolivus, turvalisus, tähelepanelikkus: Oma tunnete ja emotsioonide kirjeldamine. Oskus kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).

Suhtumine erinevustesse: Oma arvamustest ja huvidest erinevate huvide ja arvamustega arvestamine. Erivajadustega inimestele vajalike abivahendite teadmine. Erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires abi pakkumine.

Tervise väärtustamine: Kirjeldamine, mida tähendab lapse jaoks terve olemine.

Kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta) kirjeldamine. Teadmine, mis on haigus. Teadmine, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).

HAMMASTE TERVIS

Selgitada, miks tekib hambakaaries (hambaaugud).

Hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus, selle jälgimine.

TERVISLIK TOITUMINE

Nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.

INIMKEHA TUNDMINE

Selgitada, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teada, millised tegevused aitavad neid hoida tervena.

Tüdruku ja poisi erinevused.

Ohutus ja turvalisus: ümbritsevate ohtude teadvustamine (olukordadest, inimestest, keskkonnast, põhjustatud ohud). Turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades.

Hädaabinumbri 112 nimetamine ja oskus kasutada.

Kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane) kirjeldamine

Selgitamine, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.

1.2. Looduskeskkond

Kodukoha loodus: Kodukoha looduse kirjeldamine (mere ääres, park, mets, suur puu jne) ning metsloomade, koduloomade ja putukate iseloomustamine.

Teraviljade nimetamine, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.

LOOMAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG

Erineva elupaiga ja –viisiga loomad ning nende välimuse kirjeldamine

Loomade käitumise erinevused eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).

PUTUKAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG

Tuttavate putukate välimuse ja nende elupaikade kirjeldamine.

TAIMED: ERINEVAD KASVUKOHAD JA VAJADUSED, VÄLIMUS, KASV, ARENG

Aias ja metsas kasvavate taimede nimetamine ja kirjeldamine (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).

ÖÖ JA PÄEV: NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES

Looduse ja inimestega seotu kirjeldus erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring

AASTAAJAD: NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES

NING LOOMADE JA INIMESTE TEGEVUSED

Muutused looduses seoses aastaegade vaheldumisega ning selle kirjeldamine.

Inimeste iseloomulike tegevuste kirjeldamine olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). Loomade iseloomulike tegevuste kirjeldamine olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).

ILMASTIK: ERINEVAD ILMASTIKUNÄHTUSED

Ilmastikunähtuse seose aastaegade selgitamine.

Inimese mõju loodusele: Suhtumine ümbritsevasse hoolivalt ning käitumine seda säästvalt.

Inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud lapse koduümbruse loodusele. Loomade aitamine talvel. Teadmised viga saanud või inimese hüljatud looma aitamisest. Prügi sorteerimise vajalikkus ning lihtsama prügi (pudelid, paber, olmeprügi) sortimine. Looduse korrastamises osalemine.

VALGUSE, TEMPERATUURI, VEE, ÕHU JA TOITAINETE TÄHTSUS TAIMEDELE NING LOOMADELE

Valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsuse selgitamine taimedele, loomadele ja inimestele.

1.3. Tehiskeskkond

Ehitised: Vanaaja kodu ja selle sisustus, kõrvalhooned ning nende otstarve. Maja ehituseks kasutatavad materjalid (puit, kivi jm). Teenindusasutused ja nende vajalikkus (kauplus, juuksur, polikliinik, pank, apteek, kaubanduskeskus jm). Kodukohale olulised ehitised (linnus, kirik jm).

Kodumasinad: Kodumasinad ja –elektroonika ning nende otstarve ja nendega seotud ohud (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).

Sõidukid: Erineva töö tegemiseks vajalikud sõidukid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm). Liiklusvahendite erinevused ning eriotstarbeliste sõidukite tähtsus.

Prügi: Prügi sorteerimise vajalikkus (paber, plast, patareid). Asjade korduva kasutamise võimalused. Asjade säästliku kasutamise vajalikkus (tarbetud ostud, raiskamine).

Jalakäija ohutus ja turvavarustus: Teekonna kirjeldamine kodust lasteaeda. Ristmiku ületamine. Liiklemise erinevused linnas ja maal. Hädaabinumbri 112 kasutamine.

LIIKLUSMÄRGID

Käitumine ühissõidukist väljudes.

Rattaga, rulaga ja rulluisukudega sõitmise nõuded (kiiver, põlve ja küünarnuki kaitsmed, ohutud paigad).

HELKUR JA TURVATOOL JA -VÖÖ

Helkuri kandmine ja õigesse kohta kinnitamine.

Turvatooli ja turvavöö vajalikkust sõidukis.

Eeldatavad tulemused:

1. tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms;
2. kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
3. nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
4. nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
5. mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
6. oskab eristada Igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
7. julgeb keelduda (ühis)tegevustest, kui neis osalemine kahjustab teda ennast ja teisi või on ohtlik;
8. kirjeldab, kuidas keskkond ja inimeste käitumine võivad mõjutada tervist
9. järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh hammaste hoidmist ja hooldamist;
10. suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt
11. kirjeldab kodukoha loodust ning tuntumaid taimi, seeni, loomi;
12. kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
13. selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad:
14. selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumist;
15. mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
16. kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
17. teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

2. Keel ja kõne

1,5 – 2 aastane

Eesmärgid:

1. Laps saab aru kuuldu sisust ja reageerib vastavalt.
2. Laps matkib nähtud liigutusi, tegevusi, hääletooni ja sõnu, tundeliigutusi.

2.1. Keelekasutus

Grammatika:

Kasutab tuttavas situatsioonis 1 – 2 sõnalisi lauseid (nt: „Miku õue“).

Kasutab sõnu enamasti ühes vormis.

Kasutab kõnes mõnda järgmistest suhetest:

eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siin), objekti – subjekti suhe (anna pall).

Sõnavara:

Kasutab oma kogemustele tuginedes konkreetse tähendusega sõnu tuttavates situatsioonides (sõnu võiks olla u 50).

Hääldamine:

hääldab õigesti üksikuid sõnu,

hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (a, e, i, o, u, p, m, t, l)

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine

Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.

Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.

Kasutab suheldes peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.

Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse,

Häälitsuse või 1-2 sõnalise ütlusega.

2.3. Lugemine, kirjutamine. Lastekirjandus

Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendades juttu üksikute sõnade või osutamisega.

Eeldatavad tulemused:

Laps kasutab dialoogis täiskasvanuga tuttavaid matkivaid häälitsusi nt „piip – piip“, „tuut – tuut“, „auh“, „njäu“, sõnu nt „aitäh“, „anna“, „otsas“, „õue“.

Nimetab küsimisel oma nime või hüüdnime.

Osutab küsimisel tuttavatele esemetele.

2 – 3 aastased

Eesmärgid:

- 1.Laps tuleb toime igapäevases suhtlemises täiskasvanute ja teiste lastega.
- 2.Laps saab aru kuuldu sisust ja reageerib vastavalt.

2.1. Keelekasutus

Grammatika:

Kolme kuni viiesõnaliste lihtlausetate kasutamine kõnes.

Koos mängides õigete lausemallide kasutamine.

Ma- ja da-tegevusnimede kasutamine kõnes. (nt. hakkame mängima, ei taha mängida)

Oma kõnes tegusõna käskiva kõneviisi (nt. Joonista! Istu!) kasutamine.

Sõnavara:

Omadussõnade kasutamine(värvus , suurus jms.).

Ruumisuhteid (nn. tagasõnad) tähistavate sõnade kasutamine (all, peal, ees, taga, sees).

Tegusõnade kasutamine, mis väljendavad tegevusi, millega laps ise on kokku puutunud.

Nimisõnade kasutamine, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.

Kõnes mõningate üldnimetuste kasutamine (nt. lapsed, riided)

Hääldamine:

Keele- ja huulemängude mängimine

Enamiku häälikute õigesti hääldamine (eranditeks võivad olla r, s, k, õ, ü)

Oma kõnes tuttavate 1 – 2 silbiliste sõnade õiges vältes ja silbistruktuuris kasutamine.

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine

Osalemine dialoogis täiskasvanuga, küsimustele vastamine.

Erineva hääletooni ja intonatsiooni kasutamine, sõltuvalt suhtluseesmärgist(teatamine, küsimine, palve vms.)

Oma ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine 1-2 lausungiga.

Oma soovide väljendamine.

Lapse tegevusega seotud teksti mõistmine.

Lühikese teksti kordamine.

Aktiivne suhtlemine tegevuse ja esemelise mängu käigus.

2.3. Lugemine, kirjutamine. Lastekirjandus

Korduva tegevuse ja dialoogiga juttude kuulamine, tegelaste hääletsuste ja liikumise matkimine.

Liisu- ja vigursalmide kuulamine, kordamine.

Puzzlemängude mängimine.

Mustrite ladumine, konstrueerimine.

Pildiraamatute vaatamine üksi ja täiskasvanuga, piltide kommenteerimine, lehekeeramine.

Sisult ja keeleliselt jõukohaste tekstide kuulamine.

Sarnaste sõnade kuulmise järgi eristamine (tass-kass, pall-sall).

Eeldatavad tulemused:

1. Laps osaleb dialoogis täiskasvanuga.
2. Räägib endast mina- vormis.
3. Hääldab enamikku häälikuid.

4. On tekkinud huvi lühijuttude, liisusalmide vastu.
5. Paneb kokku lihtsaid puzzlesid.

3 – 4 aastased

Eesmärgid:

1. Lapsel on täpsustunud häälikute hääldamine.
2. Laps oskab koostada lauseid ja laiendab neid.
3. Lapsel on kujunenud kuulamisoskus.
4. Lapsel on tingimused mitmekülgseks keeleliseks arenguks.

2.1. Keelekasutus

Hääldamine: Kõnes tuttavate 2 - 3 silbiliste sõnade kasutamine õiges vältes ja silbistruktuuris. Lihtsamatest häälikutest koosnevate konsonantühendite (-nt, -lt, -mp, jne.) õigesti hääldamine.

Sõnavara: Kõnes kõikide sõnaliikide kasutamine. Kõnes nii üld- kui ka liignimetuste kasutamine (n: kuusk, kask- puu; tihane, vares- linnud; jne.). Kõnes objektide osade/ detailide nimetuste kasutamine (n: käpad, saba, rool, rattad, jne.). Kõnes mõningate liitsõnade (tutimüts, kelgumägi, jne.) kasutamine ja tuletiste (täpiline, laulja, jne.) kasutamine.

Grammatika: Kõnes eri tüüpi lihtlauset (s.h. koondlauset) kasutamine. (n: Ema ostis poest leiba, saia ja võid.) Kõnes lihtsamate suhteid väljendavate rindlauset (sidendid ja, ja siis, aga) kasutamine. Kõnes tegusõna lihtmineviku vormide (n: sõitis, laulsid) õigesti kasutamine.

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine

Aktiivse suhtluse algatamine. Meelsasti ja aktiivselt suhtlemine koostegevuses eakaaslastega. Täiskasvanult paljude küsimuste küsimine ümbritsevate asjade kohta.

Vestluses asjasse puutuva info edasi andmine. Enda ja kaaslaste sooritatud tegevuse kommenteerimine (räägib mida tehti) 2-3 lausega. Mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest rääkimine 2-3 lausega. Pildiseeria järgi jutustamine, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi. Luuletuse või liisusalmi (2-3 rida) peast lugemine või järele kordamine.

2.3. Lugemine ja kirjutamine.

Hääliku ära tundmine kuulmise teel häälikute reas täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise abil. Sisult ja keelelt eakohaste tekstide kuulamine. Üksikute tähtede ära tundmine ja nimetamine. Lugemise ja kirjutamise matkimine kriidi või pliiatsiga kritseldades. Peenmotoorika arendamine (käe- ja sõrmemängud).

Lastekirjandus

Huvi süvendamine raamatute vastu. Õppida raamatuid hoidma. Luuletuste, jutukeste ja muinasjuttude tähelepanelik kuulamine. Õppida tunnetama rahvalaulu rütmi.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps hääldab täpselt emakeele kõiki häälikuid.
2. Laps mängib kaasa sõrmemänge.
3. Laps kuulab huviga lühikesi jutte ja luuletusi.

4. Laps saab aru jutu sisust.
5. Laps ütleb peast 2-3 lühikest luuletust ja liisusalmi.

4 – 5 aastased

Eesmärgid:

1. laps tuleb toime igapäevases suhtluses;
2. laps kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme, eale vastavat lauseehitust;
3. laps tunneb ära hääliku häälikute reas, samuti sõna erinevates osades; tunneb huvi tähtede ja kirja eelharjutuste vastu.

2.1. Keelekasutus

Hääldamine:

Emakeele kõikide häälikute õige hääldamine;
sageli kasutatavate tuttavate võõrsõnade õige hääldamine (banaan, taburet)
1-2 silbilistes tuttavates sõnades kõikide häälikuühendite õige hääldamine;
tuttava tähendusega 3-4 silbiliste sõnade õige hääldamine;

Arendamine:

- *erivälteiste sõnapaaride hääldamine: tibu- tipu; tibu- tippu; kari- Kaari, male- maale.
- *1- 2 silbiliste sõnade hääldamine, mis sisaldavad erinevaid konsonantühendeid: trumm, kartul, tort.
- *pikemate, 3- silbiliste häälikuühendita sõnade hääldamine. Võib kasutada pseudosõnu: trimm, tremm, tetita, pipupo.

Sõnavara:

Nii üld- kui liiginimetuste kasutamine (taks, puudel – koerad);
detailide märkamine ja nimetamine (nt: näo osad);
mõnede vastandsõnade kasutamine (suur-väike)
mõnede iseloomuomadust ja hinnangut väljendavate omadussõnade kasutamine (arg, igav);
kõnes aega väljendavate nimisõnade kasutamine (hommik, õhtu)
võõraste või uudsete objektide tähistamiseks sõnade moodustamine (nuga õuna koorimiseks - õunanuga)

Arendamine:

- *mitmekesised rühmitamisülesanded (nt loomade elukoht; toa- ja kööginööbel). Sõnade tähenduse üldistamine.
- *uute sõnade leiutamise mängud;
- *detailide nimetuste ja omadussõnade mõistmise ning kasutamisoskuse kujundamiseks võib kasutada piltide ja joonistuste täiendamist, võrdlemist (pikad mustad patsid, lühikesed heledad juuksed).

Grammatika:

nud – ja tud- kesksõnade kasutamine (söödud, joonud);
mis, kes, kui, siis kasutamine lauses;
Tehtust ja tehtavast rääkimisel õigete oleviku ja lihtmineviku vormide kasutamine;
kõnes nn. ahellause kasutamine (ja siis teen seda ja siis tuleb see ja ...), järkjärgult selle kõrvale esimeste koond (mina, sina ja tema hakkame seda tegema) – ja liitlauset (mul on see aga sinul see) kasutamine;
sõnade ühildamine arvus (karud söövad),
käändes (ilusale lillele);
omadussõnade võrdlusastmete kasutamine /suur – suurem-kõige suurem/

Arendamine:

- *suunata last oma soovi võimalikult täpselt väljendama

- *lause koostamise harjutamine täiskasvanu abiga, kasutades tegevuspilti ja skeemi
- *ruumisuhteid väljendavate tegusõnade: ees, taga, juures, juurde, kõrval, kohal mõistmine ja kasutamine.
- *võrdlusastmete (pikk, pikem, kõige pikem)saab toetuda objektide järjestamisele erinevate tunnuste alusel
- *sõnajärje harjutamiseks sobivad korrigeerimisülesanded;
- *mängud mälumahu harjutamiseks, lisades lausesse uusi laiendeid.

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine

Mõningate viisakusväljendite õige kasutamine meeldetuletamisel;
rollimängudes erineva intonatsiooni ja hääle tugevuse kasutamine,
täiskasvanuga dialoogi algatamine ja jätkamine väljaspool tegevussituatsiooni;
Tunnetusliku sisuga küsimuste esitamine (miks ta nii tegi? Kuidas teha?).

Arendamine:

laps kommenteerib kaaslaste tegevust selle toimumise ajal ja/ või pärast tegevust;
varasema ja hetketegevuse võrdlev arutelu;
vestlus/dialoog lapsele olulisest hiljuti toimunud sündmusest;
Situatsioonide lahendamine nii reaalses kui väljamõeldud olukorras;
reaalsete või pildil olevate esemete kirjeldus;
pildiseeria järgi jutustamine;
tuttavate juttude jutustamine küsimuste ja muu abimaterjali toel;
tegevuspildi järgi jutustamine näidisjutu või suunavate küsimuste abil (sissejuhatuse ja lõpu väljamõtlemine);
vajadusel oma ütluse täpsustamine, oskus paluda kaaslaselt sama;
rollimängude mängimine;
vestluse lõpetamise harjutamine.

2.3. Lugemine ja kirjutamine. Lastekirjandus

Nimetada tähele vastav häälik ja leida häälikule vastav täht;
Hääliku iseseisev ära tundmine häälikute reas;
täiskasvanu abiga hääliku ära tundmine sõnas;
täiskasvanu järgi sõnu hääldades enda häälduse jälgimine (pall -paal, kolli-kooli);
aktiivne ettelugemise kuulaja, osutades piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul;
Üksikute sõnade õigesti kirjutamine (oma nimi)

Arendamine:

välte poolest erinevate sõnade eristamine;
häälikute rea kordamine; hääliku äratundmine reast (kui kuuled M-i plaksuta! O, M, N, M, L, P);
- sõnarea järelkordamine (3-4 sõna);
täherea meeldejätmise või äratundmine;
sõnade eraldamine lausest (mitu sõna)
- sõnamõistatusmängud (n. "Võlusõnamäng), lk 75 rmt "Lapse kõne arendamine"
sobiva keskkonna tekitamine(tähed, sildid);
raamatutest ja mujalt tuttavate tähtede otsimine ja leidmine;
ettelugemiseks lihtsama šüžeeaga muinasjutud („punamütsike“, „hunt ja seitse kitsetalles“);
teatrimängud ;
kirjutamiseks sobilike vahendite kättesaadavus lastele (traditsioonilised ja muud- nt mannatahvel).

Eeldatavad tulemused:

1. laps võtab osa vestlustest, vastab õpetaja küsimustele ja esitab kaaslastele küsimusi;
2. laps oskab ennast väljendada arusaadavalt ja grammatiliselt õigesti;

3. laps oskab leida kokkulepitud häälikut häälikute reas, sõna alguses, sees ja lõpus;
4. laps eristab lühikest ja ülipikka häälikut;
5. laps tunneb ära häälitava sõna.

5 – 6 aastased

Eesmärgid:

Laps:

1. tuleb toime igapäevases suhtluses;
2. kasutab kõnes õiget hääldust, tavasõnavara, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
3. tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu.

2.1. Keelekasutus

Hääldamine: Vigursalmide ja –lausete hääldamise kaudu:

- kinnstada hääldusoskusi
- ette valmistada mingile häälikule vastava tähe tutvustamist.

N.ö pseudosõnade ehk väljamõeldud sõnade hääldamine ja moodustamine pärisõnadest (park-lark, kali-lali).

3-5-silbiliste konsonantühendeid sisaldavate sõnade hääldamine (kaelkirjak, krokodill, vahvlikook).

Kinnistada hääldamisvilumusi (kõigi emakeele häälikute õige hääldamine).

3-4-silbiliste tuttava tähendusega sõnade õige hääldamine.

1-2-silbiliste tuttava tähendusega sõnades häälikuühendite õige hääldamine.

Sageli kasutatavate võõrsõnade õige hääldamine (taburet, banaan).

Arendada diktsiooni selgust.

Sõnavara: Liigi- ja üldnimetuste kasutamine kõnes. Komeastmelise üldistuse kujunemine (lauad, kapid-mööbel-asjad). Antonüümide (lühike-pikk) ja sünonüümide (kõnnib, longib, sammub, astub) leidmine. Iseloomu, käitumist ja hinnangut tähistavate sõnade leidmine (julge, rumal, huvitav). Sõnadel on mitu tähendust (koor, tee). Arv- ja järgarvvsõnade õige kasutamine (1-5). Aega väljendavate nimisõnade (hommik, päev, õhtu, öö); eile, täna, homme õige kasutamine. Sõnade moodustamine (mummudega seelik- mummuline seelik). Ülekantud tähendusega sõnade mõistmine (värske ajaleht, värske sai, tassi kõrv, tooli jalg, seene kübar). Rühmitamisülesanded, s.o. ühe- ja sama eseme paigutamine eri rühmadesse (koer-koduloom, lemmikloom, tsirkusloom); Anna kõik linnud /pardid/ rändlinnud. Millised linnud sobivad kokku? Miks?). Omadus-, määr- ja asesõnade kasutamine. Mõistatusülesanded – Arva ära, kellest ma räägin. Tal on 4 jalga, saba, ta on karvane, elab kodus, püüab hiiri). Näidise järgi koostab laps ise “mõistatusi”.

Verifitseerimisülesanded (Kas nii saab öelda?- karvane jää, õhuke inimene, vedel jää jne.).

Grammatika: Eri tüüpi lausete kasutamine kõnes:

koondlaused

lihtsamaid suhteid väljendavad liitlaused

sidendite kasutamine –ja, ning, aga, kuid, või

põimlausetes sihitis- (Ma tean, et punase tulega ei tohi üle te minna),

aja- (Kui me ära sööme, siis läheme õue), ja täiendlausete kasutamine (Ma ei taha seda pluusi, millel on plekid peal).

-nud ja –tud vormi kasutamine öeldise koosseisus (Ma olen söönud. Toit on söödud).

Omadussõnade võrdlusastmete kasutamine (suur, suurem, kõige suurem).

Tegusõnade täis- ja lihtmineviku kasutamine (Kui ma oleksin võlur, siis... Mida sa teeksid?).

Nimisõna enamike käändevormide mitmuse kasutamine (kõrgetele kuuskedele).

Sõnade ühildumine arvus ja käändes (nüride pliiaatsitega, mitte nüri pliiaatsitega).

- Harjutada :

objektide järjestust (ees, järel)
ajasuhteid (enne, pärast, varem, hiljem, samal ajal)
ruumisuhteid (vahel) väljendavate sõnade mõistmist ning kasutamist liht- ja liitlauseis. (Kass jookseb koera ees. Kes jookseb taga?).
Lause lõpetamine sobivas vormis sõnaga (Hiir on väike, aga sipelgas on veel...).Liitlausete lõpetamine ja moodustamisesõltuvalt kontekstist (Vanaema koob sokki. Eile ta ka...).Avatud küsimused, mis soodustavad arvamuse ja mõtete avaldamist.
Juhtida tähelepanu kujundlikele väljenditele (Nokk oli valge nagu lumi).
Pöörata tähelepanu lause grammatilisele tähendusele. (Joonista kriidiga pliiats! Joonista pliiatsiga kriit!).

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine

Arendada suhtlemisostkust eakaaslastega rollimängudes ja dramatiseeringutes.
Arendada ostkust jutte ümber jutustada, edasi andes sündmuste õiget järjekorda.
Arendada ostkust jutustada pildi ja pildiseeria järgi.
Täpsustada ajasuhete väljendamist.
Pöörata tähelepanu objektide tunnuste esitamisele.
Korduvalt kuulnud juttude põhisisu taastamine piltide toel või abita.
Lapse jaoks uute, s.o. tundmatute juttude sisu edasiandmine pärast eelnevat analüüsi ja vajadusel täiskasvanu küsimuste abiga.
Jutu sisu taastamine/ edasiandmine ahelana (üks laps alustab, teine jätkab)
Jutule jätku või alguse tuletamine (mälule toetudes).
Jutu väljamõtlemine kuulnud jutu näitel (nt Riidenukk Sipsiku asemel jutustame pabernukk Paberriinust).
Õpetaja ettelõetud juttus vigade märkamine ja parandamine, millele järgneb sama jutu õigesti jutustamine.
Pildiseerias sobimatu pildi leidmine ja seeria järgi jutustamine.
Tegevus- või esemepildi järgi jutustamine, tuues sisse ka infot, mis pole pildil otseselt kujutatud.
Rõhutada vajadust olla eakaaslastega nagu täiskasvanutegagi viisakas (tervitamine, tänamine, palumine).
Kujundada ostkust analüüsida teiste inimeste (tegelaste) tundeid (Kuidas keegi ütles? Mida keegi tundis? Miks ta nii tundis?).
Oma kogemuste alusel koostada 3-5-lauselisi jutukesi.
Kinnistada ostkust mitte sekkuda kaaslase jutusse ja tegevusse ning üle anda vooru kaaslasele.

2.3. Lugemine ja kirjutamine. Lastekirjandus.

1-2-silbiliste sulghäälikuteta ja häälikuühenditeta sõnade häälimine (häälimisel abiks materialiseerimine mistahes vahenditega).
Sõna algus- ja lõpuhääliku leidmine.
Piltide rühmitamine neil kujutatud sõnade algushäälikute järgi.
Häälikanalüüsioskuse kujundamine sõnade lahtivõtmise mängude abil.
Sünteesioskuse arendamine sõnade mõistatamise mängude kaudu. (“Kajamäng”, “Aardelaegas”).
Sõnapaaride mõistatamismängud (Sai-isa, asi-isa).
Optilis-ruumilise taju arendamine:
tähtede leidmine tähesarnaste kujundite hulgas;
läbikriipsutatud või üksteise peale kirjutatud tähtede äratundmine;
vigadega tähtede leidmine;
tähtede konstrueerimine etteantud osadest, looduslikust materjalist jne.

Hääliku pikkuste (pikk ja ülipikk) eristamise mängud.

Sõna ja lause.

Lause laiendamine küsimuste abil.

3-5-häälikust koosnevate sõnade häälimine ja tähistamine.

Hääliku asukoha leidmine sõnas (lõpus, alguses, keskel).

Äratada huvi ja soovi end kirja kaudu väljendada (oskab kirjutada mõnd lihtsamat sõna, nt oma nime), kirjutada täiskasvanu abiga (ettehäälimine, ärakiri).

Lapse tundeelu, teadmiste, vaatlus- ja kuulamisoskuse, eneseväljendusoskuse arendamine ilukirjanduse ettelugemise kaudu.

Kujundada teadmisi levinumatest kirjandus zanritest (luuletus, jutt, muinasjutt, vanasõna, mõistatus).

Lastekirjanduse kaudu tutvustada eesti kirjandusklassikutega, väliskirjanduse klassikutega, kaasaegsete eesti autorite loominguga.

Eeldatavad tulemused:

Laps :

1. tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a. häälikuühendites);
2. kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega.
3. kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.
4. kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu;
5. kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu;
6. kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu.
7. kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid;
8. kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid;
9. kasutab kõnes õigesti enamikke nimisõna käändevorme mitmuses.
10. algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni;
11. annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega;
12. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.

6 – 7 aastased

Eesmärgid:

1. Tuleb toime igapäevases suhtluses.
2. Kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust.
3. Tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

2.1. Keelekasutus

Hääldamine: Tähenduselt võõraste sõnade õige järele kordamine. Võõrhäälikute hääldamine tuttavates sõnades.

Sõnavara: Kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähenduse oma sõnadega selgitamine ja/või enda kogemustega seotud näidete toomine.

Mõningate abstraktse tähendusega sõnade (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu – mõtlen, arvan, julge, lahke) kasutamine kõnes.

Inimesi ja inimese tegevust iseloomustavate sõnade kasutamine kõnes.

Analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnade liitmine ja tuletamine.

Aja - ja ruumisuhteid väljendavate sõnade (nt. vahel, kohal, hiljem, enne, pärast) õige kasutamine.

Abstraktsete üldnimetuste mõistmine õpitud valdkondades (nt. sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)

Grammatika: Kõnes kõikide käänevormide ainsuses ja mitmuses kasutamine.

Kõnes käänevormide harva esinevates funktsioonides (nt. Kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni) kasutamine.

Kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevate lõpuvariantide (nt. Palju linde, konni, autosid) kasutamine.

Kõnes laadivahelduslike sõnade (poeb - pugema, siga – sead) enamasti õigesti kasutamine.

Põimlause, mis väljendavad põhjust (...), tingimust (kui..., siis), eesmärki (...), et...) enamasti õigesti kasutamine.

2.2. Suhtlemine. Jutustamine ja kuulamine.

Dialoogis erinevate suhtlusstrateegiatega (nt veenmine, ähvardamine) kasutamine sõltuvalt suhtluseesmärkidest.

Intonatsiooni ja sõnade valimine olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht).

Kaudsete ütluste (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe.) mõistmine.

Olu- ja tegevuspiltide järgi jutustamine, tuttavate esemete ja nähtuste kirjeldamine, andes edasi põhisisu ning olulised detailid.

Mõttelüngaga iseseisvalt puuduva info tuletamine tekstis.

Rääkimine sellest, mida hakata tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi).

Jutustamisel täiskasvanu suunamisel teksti laiendamine (tuletab eelnevalt ja järgnevat tegevust, sündmust).

Jutustamise ajal oma teksti parandamine ja täpsustamine.

2.3. Lugemine ja kirjutamine. Lastekirjandus.

Enamiku tähtede nimetamine ja kirjeldamine.

1 – 2 silbiliste sõnade kokku veerimine, pikemate sõnade aimamisi lugemine (järgneva kontrollita).

1 – 2 silbiliste, ka sulghäälikuid sisaldavaid ja häälikuühenditeta sõnade kokku veerimine

Kirjutades 1 – 2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt lähen koli) õigesti märkimine.

Häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikema hääliku märkimine.

Kuuldud lause sõnadeks jagamine, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid.

Täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll-kool; linna (3.välde)-lina; tibu-tippu) muutmine.

Luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri ära tundmine.

Eeldatavad tulemused:

1. Tuleb toime nii eakaaslaste kui täiskasvanutega suheldes; arvestab kaassuhtlejat ja suhtluspaika.
2. Saab aru kuuldu sisust ning suudab sellele sobivalt reageerida.
3. Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
4. Jutustab pildi, kuuldud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendab ka oma tundeid.
5. Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
6. Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses.
7. Valdab suhtlemiseks piisavalt sõnavara ja suudab vajaduse korral ise sõnu moodustada.

8. Hääldeb oma kõnes ja etteõeldud sõnu korrates õigesti kõiki emakeele häälikuid.
9. Tunneb tähti ja veerib 1-2 silbilisi sõnu ning tunneb kirjpildis ära mõned sõnad.
10. Kirjutab joonistähedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega.
11. Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

3. Matemaatika

1,5 – 2 aastane

Eesmärgid:

1. Leiab asjade hulgast täiskasvanu kirjeldatud eseme.

3.1. Rühmitamine ja järjestamine, hulgad.

Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse (nt sama värv)

3.2. Loendamine, arvutamine.

Juhendamisel näitab, mida on üks ja mida on palju.

Leiab asjade hulgast täiskasvanu kirjeldatud eseme.

3.3. Suurused ja mõõtmised.

Juhendamisel eraldab esemete hulgast suurema või väiksema eseme.

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis

Orienteerub tuttavates ruumides – wc, magamistuba, spordisaal, muusikasaal.

Eeldatavad tulemused:

1. Orienteerub tuttavates ruumides.
2. Juhendamisel saab aru ja osutab suur-väike, üks-palju.

2 – 3 aastased

Eesmärgid:

1. Rühmitab esemeid 1-2 tunnuse põhjal ja võrdleb esemete hulki.
2. Eristab esemeid suuruse ja asendi järgi.

3.1. Hulgad. Loendamine ja arvud. Arvutamine.

Kahesuguste esemete rühmitamine kaheks ühesuguste esemete hulgaks , ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus).

Üks ja palju. (erinevate esemete hulgast leidmine.)

Üks kuni kolm (erinevate esemete hulgast leidmine).

Loendamine kolme piires , tulemuse sõnastamine(mitu on?)

3.2. Suurused ja mõõtmine

Juhendamise järgi etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme eraldamine.

3.3. Geomeetrilised kujundid

Samasuguse kujundi leidmine erinevate geomeetriliste kujundite hulgast (ringi abil samasugused ringid)

Ringi ja ruudu eristamine.

Ümmargune- kandiline (eristamine kompimiseja veeretamise teel).

Sarnase kujundi leidmine katsetuste kaudu (toppimismängud), peale, kõrvuti või sisseasetamine.

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis

Orienteerumine lasteaia tuttavates ruumides.

Mõisted : ülal-all, ees-taga (näitamine).

Mängus öö ja päeva matkimine (öösel nukud magavad, päeval mängivad, söövad).

Eeldatavad tulemused:

- 1.Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse põhjal (värvus, kuju, suurus)
- 2.Orienteerub tuttavates ruumides.
- 3.Tunneb mõisteid suur-väike, üks-palju.
- 4.Oskab kokku panna neljaosalist puzzlet.

3 – 4 aastased

Eesmärgid:

- 1.Järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal.
- 2.Tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi.
3. Tunneb ära kolmnurga ja nelinurga.

3.1. Hulgad. Loendamine ja arvud. Arvutamine.

Otsustab, kas nimetatud ese kuulub(ei kuulu) moodustatud hulka.

Paaride moodustamisega(üksühese vastavusse seadmisega) saab teada, et esemed on võrreldavates hulkades ühepalju ehk võrdselt.

„5“ piires loendamine ja arvude rea tundmine „5“-ni. Ette antud kahesuguste esemete rühmitamine kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus).

3.2. Suurused ja mõõtmine

Suudab leida ja nimetada, milline kahest samatüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem, laiem- kitsam ja kasutab mõisteid.

3.3. Geomeetrilised kujundid

Kolmnurga ja nelinurga eristamine ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis

Aastaaegadele iseloomulike tunnuste leidmine (pildidel, vestlustel).

Homniku ja õhtu eristamine (kirjeldab tegevusi).

Teiste laste ja esemete asukohta määramine enda suhtes (ülal-all, ees- taga).

Eeldatavad tulemused:

1. Loendab „5“ piires ja tunneb arvuderida „5“-ni
2. Tunneb kolmnurka ja nelinurka
3. Eristab hommikut ja õhtut

4 – 5 aastased

Eesmärgid:

1. Laps rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki paaride moodustamise teel.
2. Laps järjestab esemeid suuruse põhjal.
3. Laps tunneb ööpäeva osi ja kasutab oma tegevuste kirjeldamisel sõnu "eile", "täna" ja "homme".
4. Laps teab arvusid 1-10-ni.
5. Laps oskab määrata vasakut ja paremat poolt.
6. Laps oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi

3.1. Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine.

- Laps rühmitab esemeid ja olendeid kahe erineva tunnuse alusel.
- Laps võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui ja vähem kui.
- Tutvub arvudega 1-10.

3.2. Suurused ja mõõtmine.

- Laps järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam).
- Laps järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

3.3. Geomeetrilised kujundid.

-Laps näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis.

- Laps teab ööpäeva osi hommik-päev-õhtu-öö ja kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile-täna-homme.
- Laps määrab enda asukoha teiste laste ja asjade suhtes (seisan tooli taga).
- Laps määrab vasakut ja paremat poolt.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps hakkab eristama paremat ja vasakut kätt.
2. Laps eristab ruutu ja ristkülikut teistest kujunditest.
3. Laps loendab viieni.
4. Laps oskab eristada värvilisi pulki pikkuse järgi.
5. Laps rühmitab esemeid nende ühiste tunnuste ja otstarbe järgi ja moodustab samaväärseid hulki paaride moodustamise teel.
6. Laps kasutab sõnu "esimene", "teine" ja "kolmas" ning "viimane" ja "eelviimane".

5 – 6 aastased

Eesmärgid:

Laps:

1. orienteerub teda ümbritsevate esemete ja nähtuste maailmas, neid võrreldes, rühmitades, järjestades ja jaotades suurustunnuste järgi;
2. orienteerub ajas ja ruumis;
3. mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas.

3.1. Hulgad. Loendamine ja arvud. Arvutamine.

Hulga mõiste. Ühise tunnusega esemete hulga leidmine. Esemete kuuluvus või mittekuuluvus hulka (mittekuuluvu leidmine). Hulkade võrdsustamine ühe äravõtmise ja juurdepanemise teel.

Erinevate esemete hulkade võrdsustamine paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades.

Esemete arvu võrdlemine sõnade rohkem, vähem, niisama palju abil.

Loendamisoskuse 1-6-ni kinnistamine. Tulemuste sõnastamine (arv kui loendamise tulemus).

Arvude 7,8,9,10 tutvustamine (ühe juurdelisamise teel).

Loendamine 12 piires.

Arvude rida 12-ni. Arvude võrdlemine (on suurem kui, on väiksem kui).

Antud arvule eelnev/järgnev arv.

Küsimusele Mitu ladusid? Mitu on? Vastamine. Esemete loendamine erinevas järjekorras- arv ei muutu.

Järgarvude kasutamine kuni 5-ni.

Numbrimärkide tundmine. Numbrikaardid.

Eeltöö numbrite kirjutamiseks – mustrite joonistamine.

3.2. Suurused ja mõõtmine

Kõrvuti asetatud ühetüübiliste esemete võrdlemine suuruse järgi –suurem, väiksem, sama suur.

Pikkuse, laiuse, kõrguse mõõtmine kokkulepitud mõõtevahenditega. Mõistete kõrge-madal, raske-kerge, paks-peenike kasutamine.

Kauguse hindamine silma järgi.

3.3. Geomeetrilised kujundid

Nelinurga tutvustamine (ruut, ristkülik). Ruudu ja ristküliku kirjeldamine, nende külgede arvu ja pikkuse võrdlemine. Nurkade loendamine, nende võrdlemine ringiga, erinevuste leidmine.

Sarnasuse põhimõttel geomeetriliste kujundite (ring, ruut) rühmitamine.

Kolmnurga nurkade loendamine, kompimine ja leidmine teiste kujundite hulgast.

Geomeetriliste kujundite rühmitamine värvuse ja suuruse järgi, neist pildi koostamine, kujundite leidmine ümbruskonnast.

Paberi lõikamine kujunditeks (ruudukujuline paber).

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis

Mõisted hommik, lõuna, õhtu (nende tunnused);eile, täna, homme. Küsimusele - Mida millal tegin? Mida millal teen? Vastamine.

Tegevuste kirjeldamine erinevatel nädalapäevadel, nädalapäevade järjestikused nimetused, mõiste nädal.

Aastaaegade nimetused – laste tegevused eri aastaaegadel.

Mõisted kiiresti, aeglaselt (näited liikumisest- jooksmine, autosõit jne.); kohe, hiljem, varsti.

Ümbritsevate esemete asukoha määramine lapse suhtes. Mõisted ees-taga, üleval-all.

Esemete asukoha kirjeldamine teiste esemete suhtes. Mõisted all-peal, keskel-äärel, kohal(laua).

Mõistete parem-vasak õpetamine. Esemete asukoha määramine lapse suhtes (kas paremal või vasakul).

Orienteerumine ruumis liikumist suunavate käskluste järgi.

Eeldatavad tulemused:

Laps :

1. koostab mustreid laob pilte kujunditest;
2. rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse järgi.
3. järjestab kuni 5 eset suurstunnuse järgi;
4. võrdleb kõrvuti asetatud ühetüübilisi esemeid suuruse, pikkuse, laiuse järgi
5. loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni;
6. tunneb numbrimärke;
7. võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui).
8. laps teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi;
9. eristab mõisteid –kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe;
10. määrab eseme asukohta teise eseme suhtes;
11. orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

6 – 7 aastased

Eesmärgid:

1. Laps rühmitab esemeid ühe – kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki.
2. Laps järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal
3. Laps tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi.
4. laps mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas
5. Laps mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid.
6. Laps suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõiste abil.
7. Laps näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes

3.1. Hulgad. Loendamine ja arvud. Arvutamine.

Liitmist ja lahutamist õpetades on vaja selgitada tehete olemust – liitmine on esemete hulkade ühendamine ja lahutamine on hulgast osa eemaldamine.

Arvude rea mõtestamine 12 - ni.

5 piires liitmine ja lahutamine ning vastavate sümbolite(+, -, =) tundmine ja kasutamine

Matemaatiliste jutukeste koostamine kahe etteantud hulga järgi.

3.2. Suurused ja mõõtmine.

Suurusi õpetades on tähtis arendada silmamõõtu: leida vaadeldavast objektist silma järgi suurem või väiksem ja siis kontrollida neid kõrvutades; hinnata silma järgi kaugust ja siis kontrollida seda mõõtes. Arutleda massi üle – kaaluda kahes käes erineva raskusega esemeid jne. Tutvustada lapse enda küljes olevaid mõõte: jalg, vaks, küünar, sammupikkus.

Igapäevaelus kasutatavate pikkusmõõtude cm, m ja km; massimõõdu kg ning mahumõõdu liiter teadmine; rahaühikute euro ja sent tundmine ning mängutegevustes kasutamine.

Pikkuse, raskuse ja vedeliku mõõtmine kokkulepitud mõõtevahendiga.

3.3. Geomeetrilised kujundid

Kujundeid õpetades on põhieesmärgiks arendada ruumitaju.

Ruumiliste kujundite eristamine (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik, kolmnurk). Laps mõistab, et kui kuup paberile panna ning ümber tahu joon tõmmata, siis on see ruut.

3.4. Orienteerumine ajas ja ruumis.

Ajamõistete kujundamisel on vajalik kogemuste mitmekesisus ning erinevate meeleliste kogemuste hulk, et kujuneksid abstraktsed mõisted.

Kuude nimetuste ning enda sünnikuu ja –päeva teadmine.

Kellaaja määramine täistundides ning päevakava koostamine.

Kõnes sõnade *enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem õigesti kasutamine.*

Orienteerumine tasapinnal (paberil).

Vasaku ja parema poole teadmine.

Eeldatavad tulemused:

Laps:

1. määrab esemete hulga ühise tunnuse ning jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
2. võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
3. teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ning tunneb numbrimärke ja oskab neid kirjutada;
4. liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
5. koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti;
6. järjestab kuni viit eset suuruse järgi (suurus, pikkus, kõrgus jm);
7. rühmitab esemeid asendi- ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
8. kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
9. oskab öelda kellaega täistundides;
10. nimetab nädalapäevi, kuid ja aastaaegu ning teab oma sünnikuud ja –päeva.
11. mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtevahendiga (pulk, nöör vms);
12. eristab kasutatavamaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ning teab, kuidas ja kus neid ühikuid kasutatakse;
13. leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu, kera ja kuubi ning kirjeldab neid kujundeid.

4. Kunst

1,5 – 2 aastane

Eesmärgid

1. Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
2. Laps kasutab õpitud joonistamisvõtteid ning - vahendeid.

4.1. Kujutamine ja väljendamine

Julgeb osaleda kunstitegevuses. Püüab jäljendada ettenäidatud liigutusi.

Väljendab positiivset emotsiooni töö valmimisel. Julgustamisel tegutseb erinevate vahendite ja materjalidega.

4.2. Kujundamine

Kritseldab maapinnale, liivale, lumele, vaatleb ja tunneb ära erinevaid asju, esemeid, nähtusi. Aitab täiskasvanut erinevate vormide moodustamisel (liiv, lumi)

Tunneb meeldetuletusel ära kollase, punase ja sinise värvi.

4.3. Tehnilised oskused

Voolimine

Muljub juhendamisel voolimismaterjali, mängides muudab voolimismassi kuju.

Juhendamisel tükeldab, jäljendades vajutab voolimismassi auke.

Joonistamine

Kritseldab vabama käega. Juhendamisel tõmbab joonistusvahendiga erinevaid jooni.

Hoiab juhendamisel paberit kinni ja joonistab selleks ettenähtud kohas (paber, asfalt)

Maalimine

Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga spontaanse, teadvustamata liigutusega paberile.

Jätab paberile jäljendeid õpetaja antud värvise švammi, templiga.

4.4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist

Piltide ja raamatu illustratsioonide vaatamine. Suunamisel leiab tuttavaid esemeid, oskuste olemasolul nimetab neid.

Rõõmustab ja elavneb äratundmisrõõmust.

Eeldatavad tulemused:

1. Kritseldab varasemast liikuvama ja vabama käega.
2. Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega jämedaid jooni.
3. Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab selleks ettenähtud kohta (paber, asfalt)

2 – 3 aastased

Eesmärgid

1. Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
2. Laps kasutab õpitud voolimis- ja joonistamisvõtteid ning -vahendeid.

4.1. Kujutamine ja väljendamine

Rõõmu väljendamine kunstitegevuses osalemises.

Oma tööst rääkimine.

Põhivärvide tundmaõppimine : punane, sinine, kollane, roheline.

4.2. Kujundamine

Ruumiliste ja tasapinnaliste esemete kaunistamine täppide ja joontega.

4.3. Tehnilised oskused

Voolimine

Voolimismaterjali muljumine, näpistamine, rullimine, veeretamine. Aukude tegemine pehmesse materjali. Ümarvormi voolimine. Pikliku vormi voolimine.

Joonistamine

Pliiatsi õigesti käes hoidmine. Jämedate joonistusvahendite iseseisev kasutamine (pehmed pliiatsid, rasvakriidid). Erinevate joonte tõmbamine -sirged, lainelised, katkendlikud, horisontaalsed, vertikaalsed. Paberi piirides püsimine.

Maalimine

Pintsliga erinevas suunas joonte maalimine, pindade katmine. Sõrmevärvidega trükkimine. Templitega jäljendite vajutamine. Templi katmine värviga.

Meisterdamine

Paberi kortsutamine. Paberist väikeste tükkide rebimine. Aluspinna liimiga katmine. Kujundite liimimine.

4.4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist

Piltide ja raamatu illustratsioonide vaatamine. Küsimustele vastamine.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps oskab kasutada pliiatsit ja pintslit.
2. Laps oskab voolimismaterjali veeretada ja rullida.
3. Laps oskab kujundeid liimida.

3 – 4 aastased

eesmärgid:

1. kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutusmaailma.
2. Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
3. Saab hakkama vanusest lähtuvalt erinevate materjalide, tööriistade ja võtete kasutamisega.

4.1. Kujutamine ja väljendamine:

Juhendamise toel ümbritsevas kollase, punase, sinise ja rohelise värvi leidmine.

Kritselduste hulgast nimetuse andmist või loo jutustamist väärivate kujundite leidmine.

4.2. Kujundamine:

Kolmest-neljast geomeetrisest kujundist esemete, loomade ladumine;

Valmivale esemele suunamisel iseloomulike detailide lisamine;

Voolimispulga kasutamine voolingu kaunistamisel,

Lihtsate mustrite kasutamine mängudes(mosaiik jt).

4.3. Tehnilised oskused:

voolimine

Voolitud ümarvormidele erinevate nimetuste andmine;

Savitüki rullimine, rullimisel tekkinud piklikule vormile esemete, asjade jne. iseloomulike tunnuste andmine;

Juhendamisel voolimispulga kasutamine voolimismaterjali tükeldamiseks;

Ümarvormi pihkude/sõrmede vahel õhemaks vajutamine, massi pigistamine, vajutamine vormi andmise eesmärgil;

joonistamine

Iseseisvalt horisontaalsete ja vertikaalsete triipude tõmbamine sooviga väljendada konkreetseid esemeid;

Juhendamisel erinevate, ka kaarjate joonte tõmbamine;

Erinevate joonistusvahendite kasutamine liigse surveta;

natuurile lähedaste esemete, asjade kujutamine (peajalgseid).

maalimine

Juhendamisel kattevärvide kasutamine kogu pinna katmiseks;

Ümarvormi joonistamine pintsliga värvilaigu suurendamise teel;

Suunamisel pintsliga värvi võtmine ja pärast pintsli loputamine;

Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva;

Teadmine, kuidas kasutada erinevaid pintslijäljendeid (külge, serv).

meisterdamine

Paberist ribade lõikamine ja mööda etteantud joont ka lihtsama kujundi lõikamine;

Juhendamisel liimiga etteantud pinna katmine ja täiendaval juhendamisel sinna soovitud kujundi asetamine;

erineva paksusega paberi kortsutamine;

Paberi voltimine pooleks;

4.4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Põhjendamine, miks töö või pilt meeldib;

Vastamine küsimusele, miks üht või teist eset, nähtust just nii kujutab;

Eeldatavad tulemused:

1. Laps räägib oma tööst, annab nimetusi kujutatavale
2. Kaunistab iseseisvalt ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid, asju

4 – 5 aastased

Eesmärgid:

1. Laps kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid.
2. Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
3. Laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma.
4. Laps vaatleb raamatute illustratsioone ja kirjeldab nähtut.
5. Laps vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid
6. Laps kasutab materjale ja töövahendeid ohutult ja sihipäraselt.

4.1. Kujutamine ja väljendamine:

mõtete ja tunnete edasiandmine nähtaval kujul:

- Laps kujutab loovusest inspireeritud asju ja objekte isikupärase sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks.
- Laps jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest.
- Laps valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.
- Laps võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat värvi.

4.2. Kujundamine:

objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine:

- Laps kujundab koos õpetajaga tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega.
- Laps valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (tassil, pluusil, taldrikul jne.)

4.3. Tehnilised oskused:

voolimine

Õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades.

Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid.

Ühendab voolitud detaile omavahel.

joonistamine

Joonistab ja värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega ning kriitidega, muutes joonte tihedust.

Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks.

maalimine

Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu.

Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega.

meisterdamine

Lükib paelale, traadile vms. auguga esemeid.

Valib meelepärased meisterdamisvahendid ja neid ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.

Lõikab paberist ribasid ja kujundeid ja kleebib need sõltuvalt töö olemusest.

4.4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust.

Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud..

Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ja tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.
2. Laps oskab koostada lihtsa kordusskeemiga mustrit esemete kaunistamiseks.
3. Laps oskab nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes luua soovitud esemeid.
4. Laps oskab teha objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega.
5. Laps oskab lõigata ribasid ja kujundeid.
6. Laps oskab jutustada küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ja oskab nimetada materjalid, mida ta on kasutanud.

5 – 6 aastased

Eesmärgid:

Laps:

1. tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
2. kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutusmaailma;
3. suudab kasutada erinevaid materjale, tööriistu ja võtteid.

4.1. Kujutamine ja väljendamine

Soovi väljendamine alustada kunstitegevust.

Ettenäidatud võtete jäljendamine, nende rakendamine iseseisvalt ja loovalt.

Tuttavate objektide kujutamine oma isiklike, lihtsate, kuid ka teistele äratuntavate skeemidena (mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks).

Värvitoonide kasutamine oma seostest ja tunnetest lähtuvalt emotsioonide, nähtuste, esemete jne. kujutamiseks.

Mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvate vahendite valimine.

heledamate ja tumedamate värvitoonide võrdlemine (hele ja tume auto) ning sinise, kollase, punase, roheline, valge, musta, pruuni ja roosa tundmine.

Jutustamine oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest.

Lihtsatest elementidest loomine (ringid, kolmnurgad, sirged jooned jne.) Oma isiklikud sümboolsed skeemid tuttavate asjade kujutamiseks.

Hinnangu andmine oma tööle, kas see on pooleli või valmis.

Erinevate voolimisevõtete (rullimine, veeretamine, vajutamine) abil algvormide loomine.

4.2. Kujundamine

Lihtsatest elementidest (kahe elemendi vaheldumisega) mustriribade koostamine esemete kaunistamiseks (tass, taskurätik).

Varieeruva kuju, suuruse ja värviga elementidest (helmed, seemned vms.) rütmilise jada lükkimine nõõrile, luues kaelakee, kuusehte vms.

Suunamise toel tähtpäevakaardi sündmuse kujundamine meeleoluga sobivate motiividega.

Kaunistusmotiivi valimine ja juhendamisel šabloon, trafareti või templi abil selle omavalitult kohale kandmine esemel (kruus, plus jne.).
Juhendamisel iseloomulike detailide leidmine vaatluse ja võrdluse teel (sebra triibud, ema lokiid juuksed jne.), millega täiendada oma töid.

4.3. Tehnilised oskused

Voolimine

Iseseisvalt erinevate voolimismaterjalide veeretamine ja rullimine. Eseme, objekti kuju edasi andmine neile omaste tunnuste kaudu. Vormide töötlemise ja liitmise uute võimalustega tutvumine: pigistab välja suuremaid osi, teeb voolimispulgaga ühendavate vormide pinnad karedaks. Ümarvormist õõnesvormide voolimine, õõnestades neid sõrmedega (kahe käe koostöö, eseme pööramine voolimise ajal). Saadud algvormide (kera, silinder) kasutamine neist tähendusega objektide voolimiseks. Juhendamisel lihtsate voolitud detailide omavahel ühendamine. Valmisvormide iseseisvalt kasutamine liivast ehitamiseks, juhendamisel nt. piparkookide vms. valmistamiseks. Inimese voolimine
Lihtsate tegevuste voolimine. Mustrite loomine.

Joonistamine

Erinevate joonistusvahenditega pindade joonistamine ning värvimine (värvi- ja viltpliiatsitega, pastellidega ja söega), muutes joonte tihedust. Kujundite värvimisel minimaalselt piirjoone ületamine. Pliiatsiteritaja iseseisv kasutamine. Ühtlase joone tõmbamine lihtsa kujuga šabloon või joonlaua järgi. Jooni ja kujundeid ühendades sümbolitega joonistamine, mis täienevad ja muutuvad keerukamateks. Tegevuse joonistamine, kujutades tegelasi enamasti paigalseisvana või elementaarse liikumises.

Maalimine

Pintslile vajaduse korral värvi lisaks võtmine ja pindade katmine. Juhendamisel algul suurema kujundi katmine, millele lisatakse detaile. Objektidele väiksemate detailide tegemine pintsivajutuste ja -tõmmetega. Suunamisel maalile tausta loomine, jääb vähe katmata pinda. Töös esemetele ja nähtustele iseloomulike värvuste kasutamine.

Meisterdamine

Paberist ribad ja lihtsate kujundite rebimine ja lõikamine ning nende kleepimine sõltuvalt töö olemusele. Juhendamisel kääridega suurte sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsate kujundite lõikamine. Paberi voltimine pooleks, neljaks (kujundades nii nt. kaardi, raamatu, liniku). Paelale lükkimine, lõngale auguga esemeid kettide, kaunistuste jne. valmistamiseks. Meelepäraste meisterdamisvahendite (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms.) valimine ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides oma töö loomine. Paberist geomeetiliste kujundite lõikamine, mis on äratuntavad, kuid ebaühtlased. Liimides erineva suurusega karpide ühendamine ning paberit ja pappi muu materjaliga. Lihtsamate punumisvõtete tundmine.
Juhendamisel naaskli käsitlemise oskus.

4.4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist

Ümbritsevate esemete, ruumide ja loodusnähtuste välimuse kirjeldamine (suurus, värv). Juhendamisel loodusliku materjali korjamine meisterdamiseks või ruumi kaunistamiseks. Kunstitöö vaatlemisel suunavatele küsimustele vastamine (mis toimub pildid, kes mida kus teeb?). Juhendamisel erinevate kujutatud objektide võrdlemine (suurust, värvi). Varem vaadeldud pildi ära tundmine. Suunamise abil jutustamine, mida on kujutanud oma töödel; loetlemine, milliseid materjale on kasutanud oma töö valmimisel. Omal algatusel raamatuillustratsioonide ja kunstitööde vaatlemine ning nende kohta küsimuste esitamine ning arvamuse avaldamine. Heasoovlikult

kaaslaste töödesse suhtumine.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps tunneb rõõmu ja rahulolu ning väljendab oma maailmanägemist.

6 – 7 aastased

Eesmärgid:

1. Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
2. Laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma.
3. Laps vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid.
4. Laps kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid.
5. Laps kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt.
6. Laps vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

4.1. Kujutamine ja väljendamine.

Loovalt geomeetriliste kujundite ja nende kombinatsioonide kasutamine keerukamate objektide ülesehitamiseks.

Valitud teemas töös püsimine seda isikupäraselt tõlgendades.

Temaatilistes töödes jutustamine tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast.

Kõige tähtsama rõhutamine oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga.

Ümbritsevas esinevate värvide tundmine ja erinevate värvitoonide nimetamine (hallikas, taevasinine jne).

4.2. Kujundamine.

Mustri rütmi märkamine ja suutmine seda jätkata.

Kaunistusmotiivi või mustri kujundamine, arvestades kaunistatavat eset.

Omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarbe selgitamine ja koha nimetamine, kuhu see sobib.

Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.

4.3. Tehnilised oskused.

Voolimine

Iseseisvalt tuttavate voolimismaterjalide kasutamine, arvestades nende eripära. Õpetajaga koos uute voolimissegude valmistamine. Voolingute ühenduskohtade niisutamine esemete tugevdamiseks.

Joonistamine

Soovi korral erinevate joonistusvahendite koos kasutamine nende olemusest lähtuvalt.

Oma joonistatud või värviraamatu kujundite värvimine, varieerides käe liikumise suunda. Pindu kattes heledate ja tumedate, peente ja jämedate joonte sobitamine.

Maalimine

Uute toonide saamiseks värvide segamine. Eri jämedusega pintslite kasutamine oma töös.

Värvide määrdumise vältimine. Pintsli erinev kasutamine oma töös (pintslite otsa ja külge).

Meisterdamine

Oma töö kujundamine või täiendamine, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne. Eri

materjalide liitmise ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivama valimine või oma võtte leidmine. Lihtsa mänguasja valmistamine täiskasvanu tegevust matkides.

4.4. Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist.

Teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detailide ja värvide märkamine ning meeleolu tajumine.

Teose juurde loo fantaseerimine ja jutustamine: mis juhtus enne, mis juhtub pärast. Raamatu illustatsioonide, fotode ja kunstiteoste (sh skulptuure) kasutamine oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps leiab ümbritsevat vaadeldes erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil.
2. Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ning fantaasiaid.
3. Kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid.
4. Kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu.
5. Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö.
6. Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest.
7. Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.
8. Kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

5. Muusika

Eesmärgid:

1. Laps tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
2. Suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.
3. Suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale.
4. Suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu.

1,5 – 2 aastane

Muusikaõpetuse kaudu tekitatakse lastes huvi laululise tegevuse vastu, valides repertuaari lapsekeskseid ja jõukohaseid laule. Lapsi õpetatakse jälgima õpetaja laulmist., mille ilmikas esitus võimaldaks lapsel saada emotsionaalset elamust. Laule õppides kasutatakse võimalikult palju näitlikku materjali (küpiknukud, mänguasjad, videonäited jm), mille kaudu innustatakse lapsi kaasa laulma.

Äratatakse huvi ja julgustatakse lapsi liikuma vastavalt muusika meeleolule, matkides õpetajat: paigaltammumine, kõnd, jooks, päkkadel kõnd, keerutamine üksikult ja paaris, koosjalu hüplemine, käte peitmine selja taha, ühe või vaheldumisi kahe jalaga koputamine.

Muusika kuulamise kaudu toetatakse huvi ja armastust helidemaailma vastu, kujundatakse kuulamisoskust, arendatakse kuulmistaju ja muusika emotsionaalset vastuvõtlikust.

Lapsi õpetatakse mängima kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel ning kasutama neid liikumisele, kuuldud muusikale ja laulude pulsi või rütmi kaasa mängimiseks.

2 - 3 aastased

Laululise tegevuse vastu huvi tekitamine (lapsekesksed ja jõukohased laulud)

Laste kaasa laulma innustamine (kasutades näitlikku materjali: mänguasjad, küpiknukud)

Õpetaja laulmise jälgimine.

Vastavalt muusika meeleolule liikumise julgustamine.

Matkides õpetajat kõnni, jooksu, päkkadel kõnni, paigaltammumise, keerutamise üksikult ja paaris, koosjalu hüplemise, käte peitmise selja taha, kükitamise, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamise õpetamine.

Muusika kuulamisoskuse kujundamine.

Kuulamistaju arendamine.

Kehapillil, kõlapulkadel, kuljustel mängima õppimine.

Õpitud pillidel liikumisele, kuuldud muusikale ja lauludele pulsi kaasa mängimiseks õpetamine.

3 - 4 aastased

Õpetajaga kaasa ja ka iseseisvalt laulma ergutamine jälgides ühtset tempot.

Mõõdukalt aeglasel tempos laulmine, mis on hilisema voolava laulmise alus.

Hääle ja kuulmise arendamine muusikaliste õppemängude kaudu

(Mis heli see on? Mis pill mängib? Tee (looma, linnu, sõiduki) häält järele.

Laste liikuma õpetamine, lähtudes muusika meeleolust (*kõndi ja jooksu läbisegi, poolkükki, keerutusi, kiikumist, paarilisegakõndimist ja kätest kinni keerutamist, ringi moodustamist ja ringjoonel kõndimist.*).

Loomade ja lindude matkivate liigutuste õpetamine.
Jätkuv kuulamistaju ja kuulamisoskuse arenemine.
Tämbriku kuulmise arengu toetamine. (erinevate instrumentide esituse kasutades).
Rütmipillide mängima õppimine ja nende liikumise, kuulamise ja laulmise saateks kasutamine.

4 – 5 aastased

Lauluoskuse õppimine ja areng. (vaba loomulik hääl, selge diktsioon)
Ansamblitunnetuse areng.
Muusikalise mälu areng.
Korruga laulu alustama ja lõpetama õppimine.
Laste elementaarsele laululoomingule suunamine (muusikaliste õppemängude kaudu).
Rõõmu tundmine rütmilisest eneseväljendamisest.
Muusika algusele ja lõpule reageerimine.
Tempo muutuse, registri ja heli tugevuse eristamine
Muusika meeleolu liigutustega ilmekalt edasi andmine (karu, jänes, lumehelbeke, lind jne.) ja lihtsamate tantsude tantsimine, kasutades õpitud tantsuelemente: püstplaks, eesgalopp, sulghüpped, kand-varvasastak.
Muusika väljendusvahendite eristamine (kiire-aeglane, vaikne-vali ja kõrge- madal).
muusikalise mälu areng: (ära tunda kuulatud-lauldud laulu ja muusikapala).
Eesti rahvamuusikaga tutvumine(laule, tantse, ringmänge, laulumänge).
Pillimängus ansamblitunnetuse areng, jälgides ühtset tempot, pillimängu õigeaegset alustamist ja lõpetamist.
Lisanduvad tamburiin, kõlatoru, kastanjett.

5 - 6 aastased

Õige kehahoiu õppimine laulmise ajal.
Tähelepanu pööramine intonatsiooni puhtusele, rütmi täpsusele ja laulu ilmekusele.
Lapsed õpivad laulu koos alustama ja lõpetama, õigesti edasi andma laulu meloodiat ja rütmi.
Laste hääle, kuulmise ning laululoomingu areng (muusikaliste õppemängude kaudu).
Laste julgustamine kasutada õpitud liikuikelemente (ees- ja külgalopp, hüpaksamm, käärhüpe).
Liigutuste täpsuse ja väljenduslikkuse õppimine.
Kogu rühma sünkroonselt ja rütmikalt liikuma suunamine.
Eakohaselt muusika iseloomustamine. (jätkub muusikaliste väljendusvahenditega tutvumine: (lõbus ja nukker).
Rütmi- ja meloodiapillidel mängimine(triangel, kõlaplaadid..
Õppemängude kaudu laste improviseerimisoskuse arengu toetamine.

6 -7 aastased.

Ilmekuse arengu jätkamine: laulma õppimine olenevalt teksti ja meloodia iseloomust; kiirelt ja aeglaselt; vaikselt ja valjult.
Helilaadi- ja rütmitaju arenemine.
Kuuldekujutusvõime ning muusikalise mälu arenemine. (ka SO-MI ja SO-RA kõlamudeleid).
Laste liikuma õpetamine muusika järgi: **dünaamika**- vaikne, poolvali, vali; **registrid**- kõrge, keskmine, madal; **tempo**- kiire, mõõdukas, arglane.
Liikumise sünkroonsuse ning liigutuste täpsuse taotlemine, viimistletus ja õige kehahoid.
Ees-ja külgalopi, hüpaksammu, luisksammu,kõrvalastesammu, käärhüppe ja vahetussammu õppimine.
Jätkub töö muusika kuulamisega ja sõnavara täiendamisega kuulatu iseloomustamiseks: (mõtlik, laulev, õrn, tantsuline, marsilik, südamlük jne.)

Kuulamise järgi vokaal- ja instrumentaalmuusika ning lihtsamate žanrite eristamine (hällilaul, rahvalaul, marss, tantsuviis)

Mõistetega rahvamuusika ja helilooja tutvumine.

Jätkata loomingulise initsiatiivi arengut(lapsed panevad palale pealkirja, mõtlevad välja ja esitavad liigutusi jne.)

Erinevatel eakohastel pillidel mängimine ja improviseerimine.

Eeldatavad tulemused:

Laps:

1. laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
2. laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ ansamblis kui ka üksi;
3. suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
4. eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
5. eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
6. mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ning instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge

Valdkonnast „Liikumine“ Tants ja rütmika

Teema	3aastane	4aastane	5aastane
Tants ja rütmika	1. Kõndimine, jooksmine ja hüplemine rütmiliselt muusika järgi. 2. õpetaja juhendamisel liigutuste sooritamine muusika järgi erinevas tempos.	1. Imiteerivate liigutuste sooritamine muusika järgi 2.Plaksutamine ja liikumine vastavalt rütmile.	1.liikumisega erinevate rütmide jäljendamine. 2. Liikumine vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. 3. iseseisvalt ja vabalt muusika järel liikumine.

6aastane	7aastane
1. Etteantud rütmiga oma liigutuste kohandamine. 2. lihtsate tantsusammude kasutamine üksi ja rühmas tantsides.	1. rütmiliikumiste sooritamine ühel ajal kaaslasega. 2. enda tekitatud rütmi järgi liikumine ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. 3. emotsioonide väljendamine liikumise kaudu. 4. vahendite loov kasutamine liikumises (lindid, rätikud)

Eeldatavad tulemused:

1. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised;
2. Sooritab ühel ajal kaaslastega rütmiliigutusi
3. Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud)

6. Liikumine

1,5 – 2 aastane

Eesmärgid:

Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu.

Laps tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas.

6.1. Kehalise kasvatuse alased üldteadmised

Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult.

Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.

6.2. Põhiliikumised

Ronimine ja roomamine üle ja läbi väikeste takistuste

Kõndimine piiratud pinnal

Kõndides ja joostes sihi säilitamine

Palli veeretamine

Palli hüpitamine käes ja suuna jälgimine

6.3. Liikumismängud

Kõnni- ja jooksumängude mängimine õpetaja ning kaaslastega

6.4. Erinevad spordialad

Võimlemine

Asendite ja liikumise sooritamine ettenäitamise ja juhendamise järgi.

Jooksmine veereva vahendi järel (pall, rõngas jms.)

Kelgutamine - suusatamine

Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.

Vaba aeg ja loodusliikumine

Mängib vabamängus iseseisvalt.

Eeldatavad tulemused:

1. Lapsed tunnevad rõõmu liikumisest ja sellega seonduvast.
2. Laps matkib täiskasvanu järel erinevaid liikumisi ja asendeid.

2 – 3 aastased

Eesmärgid:

Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu.

Laps tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas.

6.1. Kehalise kasvatuse alased üldteadmised

Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.

Arvestab rühmakaaslasiga aktiivses tegevuses.

6.2. Põhiliikumised

Sooritab põhiliikumisi.

Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.

6.3. Liikumismängud

Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge.

Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.

6.4. Erinevad spordialad

Võimlemine

Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega.

Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega.

Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.

Kelgutamine - suusatamine

Veab tühja kelku.

Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.

Liigub suuskadel otsesuunas.

Vaba aeg ja loodusliikumine

Matkab õpetaja või vanematega looduses.

Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.

Eeldatavad tulemused:

1. Lapsed tunnevad rõõmu liikumisest ja sellega seonduvast.
2. Laps matkib täiskasvanu järel erinevaid liikumisi ja asendeid.

3 – 4 aastased

Eesmärgid:

1. Lapsel on tingimused mitmekülgselt arenguks.
2. Laps liigub aktiivselt.
3. Laps kuulab õpetaja korraldusi.

6.1. Kehalise kasvatuse alased üldteadmised (hügieen, ohutus, enesekontroll):

Võimlemisriiete selga panemine ja ära võtmine.

Aktiivses tegevuses rühmakaaslastega arvestamine.

Harjutuste sooritamise sõnalise seletuse järgi vastavalt õpetaja korraldustele.

Meeldetuletusel hügieeninõuete järgimine.

6.2. Põhiliikumised:

Põhiliikumiste sooritamise kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.

Koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavate harjutuste sooritamise.

6.3. Liikumismängud:

Aktiivse liikumisega mängude iseseisev mängimine.

Liikumismängude mängimine (2-4 reeglit).

Ühise eesmärgi nimel pingutamine rühmategevustes.

6.4. Erinevad spordialad:

Võimlemine:

Painduvust ja kiirust arendavate harjutuste tegemine.

Juhendamise järgi kuni 4 harjutusest koosneva kombinatsiooni sooritamise.

Oma koha hoidmine erinevates rivistustes- kolonnis, ringis, viirus.

Kelgutamine, suusatamine:

Kelgu vedamine. Kelguga nõlvast alla sõitmine.

Suuskadel otsesuunas liikumine käte abil (või keppide toe abil).

Vaba aeg ja loodusliikumine:

Iseseisvalt mängu algatamine.

Iseseisvalt lasteaia õuealal tegutsemine.

Kuni 500 m rännaku kaasa tegemine ja kolonnis püsimine.

Õpetaja või vanemaga looduses matkamine.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps kasutab erinevaid spordivahendeid.
2. Laps kasutab suhtlemises ümbritseva maailmaga loomulikku liikumisaktiivsust.

4 – 5 aastased

Eesmärgid:

1. Laps oskab sooritada harjutusi sõnalise seletuse järgi.
2. Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu ka vabal ajal.
3. Lapsel on kujunenud liigutusvilumused ja -oskused vabamaks ja kvaliteetsemaks.
4. Laps on terve ja karastatud.
5. Lapsel on kujunenud õige rüht.

6.1. Kehalise kasvatuse alased üldteadmised:

Erinevate spordivahendite ohutu kasutamine, sobival viisil ja kohas.

Õpitud tegevustes ohutute liikumisviiside kasutamine.

Õpetaja korralduse ja sõnalise seletuse järgi harjutuste sooritamine.

6.2. Põhiliikumised:

Põhiliikumiste aktiivne kasutamine tegevuste ja mängudes.

Staatilist tasakaalu nõudvate harjutuste sooritamine.

Väikevahendite kasutamine harjutuste sooritamisel.

6.3. Liikumismängud:

Kollektiivsete võistlusemängude mängimine (kujutlusemängud, rollimängud, lihtsamad teatevõistlused)

6.4. Erinevad spordialad (Võimlemine, kelgutamine ja suusatamine, vaba aeg ja loodusliikumine):

Vahendiga eakohaselt õigest harjutuse sooritamine (pall, hüpits).

Tasakaalu, painduvust ja osavust arendavate harjutuste sooritamine.

Oma liigutuste valitsemine koordineerimise ja tasakaalu nõudvates harjutustes.

Kelgul üksi ja mitmekesi kaaslaste vedamine.

Mäest alla kelgutades on suuteline haarama asju.

Rännakute sooritamine.

Spordi- ja mänguväljaku vahendite sihipärane kasutamine.

Eeldatavad tulemused:

1. Laps kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.
2. Teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.
3. Laps mängib 2-4 reeglita liikumismänge.

4. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes.
5. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.
6. Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti.
7. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast.
8. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt.
9. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.

5 – 6 aastased

Eesmärgid:

Laps:

1. tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
2. tegutseb aktiivselt nii individuaalselt kui grupis;
3. mõistab elementaarsete hügieeni- ja ohutusnõuete vajalikkust

6.1. Kehalise kasvatuse alased üldteadmised:

Kodukohas harrastavate spordialade ja peetavate spordivõistluste nimetamine.

Spordivahendite nimetuste teadmine ning erinevate spordivahendite ohutult, sobival viisil ja kohas kasutamine

Õpitud tegevustes ohutute liikumisviiside kasutamine.

Õpetaja korralduste kuulamine ja käskluste täitmine sõnalise seletuse järgi.

6.2. Põhiliikumised:

Põhiliikumiste kasutamine aktiivses tegevuses ja mängudes.

Staatilist tasakaalu nõudvate harjutuste sooritamise.

Väikevahenditega harjutuste sooritamise.

6.3. Liikumismängud:

Kollektiivsete võistlusemängude mängimine.

Jõukohastes teatevõistlustes osalemine.

Nii enda kui ka vastasmeeskonna edu tunnustamine.

6.4. Erinevad spordialad (võimlemine, kelgutamine ja suusatamine, vaba aeg ja looduliikumine):
vahenditega harjutuste eakohaselt tehniliselt õigesti tegemine.

Oma liigutuste valitsemine koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes.

Tasakaalu, painduvust ja osavust arendavate harjutuste sooritamise.

Üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslaste vedamine.

Mäest alla kelgutamine, täites eriülesandeid.

Spordi- ja mänguväljakute vahendite sihipäraselt kasutamine.

Rännakute sooritamise ja koos õpetajaga orienteerumise.

Eeldatavad tulemused:

Laps:

1. kasutab erinevaid spordivahendeid s.h. mänguväljakute vahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas;
2. valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel;
3. mängib kollektiivseid võistlusemänge;
4. tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu

6 – 7 aastased

Eesmärgid:

1. Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu.
2. Laps suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel.
3. Laps tegutseb sihipäraselt üksi ja rühmas.
4. Laps mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele.

6.1. Kehalise kasvatuse alased üldteadmised:

Erinevate spordialade ja mõne Eesti tuntuma sportlase nimetamine.

Keskendumine sihipärasele kehalisele tegevusele.

Liikudes ja mängides üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid) kinni pidamine.

Pärast aktiivset kehalist tegevust pesemine.

Teadmine õnnetuse või ohu korral, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.

6.2. Põhiliikumised:

Põhiliikumiste pingevaba sooritamine, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised.

Paigal olles ja liikudes tasakaalu säilitamine.

Harjutusi tehes mõlema käe korraga kasutamine, täpsust nõudvates tegevustes domineeriva käe kasutamine.

6.3. Liikumismängud:

Kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine) võistlemine.

Sportlike elementidega mängude (korvi visked, jalgpall jms) mängimine.

Liikumismängude ise organiseerimine.

Ausa mängu põhimõtete kasutamine ning kokkulepitud mängureglitest kinni pidamine.

6.4. Erinevad spordialad (võimlemine, kelgutamine ja suusatamine, vaba aeg ja loodusliikumine):

Mänguväljakul orienteerumine ning kujundliikumiste sooritamine, olles kolonnis esimene.

Painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavate tegevuste sooritamine.

Ruumis, maastikul ja tänaval oma liigutuste sooritamine.

Kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele) osalemine.

Mäest alla põhiasendis sõitmine.

Iseseisvalt oma suusavarustuse käsitlemine.

Iseseisvalt mängu- ja spordiväljakul tegutsemine.

Lihtsamate maastikumängude mängimine.

Kindlalt kahe rattalise rattaga sõitmine. Slaalomi sõitmine, õige kiiruse valimine nõlvakust laskudes.

Eeldatavad tulemused:

Laps:

1. keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele;
2. peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
3. sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
4. sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
5. säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
6. kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvates tegevustes domineerivat kätt;
7. matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;

8. sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumist;
9. liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10. kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rõngad, rätid, liivakotid, kurikad, kelgud jne);
11. mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
12. peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
13. nimetab erinevaid spordialasid aj Eesti tuntumaid sportlasi.

7. Lapse eeldatavad üldoskused

Lapse arengu eeldatavad üldoskused on teatud üldtunnustatud tähised. Selline jaotus on tinglik, sest üht ja sedasama näitajat on võimalik vaadelda eri aspektidest.

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavadid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Eeldatavad üldoskused

Kahe aastane:

Tunnetus – ja õpioskused

Laps:

1. Hangib ümbrusest aktiivselt infot.
2. Keskendub lühiajaliselt ühele tegevusele.
3. Tunneb huvi pildiraamatute vastu ja mõistab lihtsamaid jutukesi.
4. Omandab uusi seoseid käelise tegevuse kaudu.
5. Omandab uusi teadmisi ja seoseid ja kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.
6. Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlemisvahendeid (osutamine, miimika).
7. Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis.
8. Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse.

Sotsiaalsed oskused

Laps:

1. Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.
2. Sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt.
3. Püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas.
4. Mõistab selgelt väljendatud keeldu: „Ei tohi!“, „Ära tee!“
5. Toetub võõrastega suhtlemisel enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.

Enesekohased oskused

Laps:

1. Väljendab lihtsaid emotsioone.
2. Proovib ennast maksmata panna, oskab keelduda ja „ei“ öelda.
3. Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tujud on enesekeskised.
4. Tunneb huvi teiste laste vastu.

5. Teab elementaarseid viisakusreegleid.
6. Teab oma eesnime.
7. Matkib täiskasvanu tegevust.

Mänguoskused

Laps:

- 1, Matkib mängus ümbritsevate inimeste tegevust.
- 2, Tegevus muutub sihikindlaks.
3. Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti.

Kolme aastane:

Tunnetus – ja õpioskused

Laps:

1. leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu;
2. plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
3. keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;
4. tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
5. kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;
6. mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
7. on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
8. osaleb dialoogis;
9. jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
10. mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;
11. rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
12. on ettekujutus arvamusest ja värvuste nimetustest;
13. leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid; kasutab info saamiseks keelt;
14. ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
15. omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.

Sotsiaalsed – ja enesekohased oskused

Laps:

1. saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
2. tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
3. väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
4. võib karta tundmatuid ja uusi asju;
5. tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
6. tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust; tunnustust, rutiini ja reegleid;
7. osaleb täiskasvanuga ühistevõttes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;
8. jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
9. loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;
10. algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis

- on neil uus;
11. täidab igapäevaeltu rutiini;
 12. järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaeltu rolle ja tegevusi.

Mänguoskused

Laps:

1. on tekkinud soov tegutseda iseseisvalt, nii nagu täiskasvanu;
2. näeb ja mõistab tegevuse taga teatud isikut, kes neid tegevusi sooritab (nt. matkib poiss oma isa jne.);
3. oskab iseseisvalt matkida nähtut ja kogetut, näiteks mängib iseseisvalt episoode pereelust (põranda pühkimist);
4. mäng põhineb isiklikul kogemusel ja laps on võimeline igapäevaelus nähtud mängu üle kandma;
5. võtab osa koosmängudest täiskasvanuga;
6. on arenenud võime kooskõlastada erinevaid liigutusi muusikaga, ilmneb elementaarne rütmitunne ning ta tabab luuletuse intonatsiooni ja rütmi lavastusmängudes;
7. ehitab klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid (nukule voodi; autole garaaži);
8. ühendab eri suuruse ja kujuga klotse;
9. oskab rõngaid suuruse järjekorras pulgale lükkida;
10. ehitab liivakastis lihtsamaid onnikesi;
11. kasutab lihtsamaid konstruktoreid;
12. valib omale mänguks vajalikud mänguasjad ja koristab need mängu lõppedes;
13. suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
14. mängijal on esikohal tegevus mänguasjadega, mitte mängu eesmärgid.

Nelja aastane:

tunnetus – ja õpioskused

Laps:

1. plaanib tegevusi täiskasvanu abiga;
2. keskendub tegevusele lühikeseks ajaks;
3. kordab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus;
4. mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
5. osaleb dialoogis, on omandanud sõnavara enese väljendamiseks;
6. Jälgib lihtsaid lookesi;
7. rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
8. tal on ettekujutus arvu mõistest ja värvuste nimetustest;
9. Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu, vajab oma tegevusele tagasisidet.

Sotsiaalsed – ja enesekohased oskused

Laps:

1. saab aru, et teistel inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
2. tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
3. väljendab tugevalt emotsioone ja oma mina;
4. võib karta tundmatuid ja uusi asju,
5. tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ja üritab neid ka täide viia;
6. enesekindlus on kõikuv, vajab turvalisust, tunnustust, rutiini, reegleid;
7. osaleb täiskasvanuga ühistegevustes – teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;
8. jagab mõnikord oma asju teistega, valdavalt on siiski omandihoidja;
9. loob sõprusuhteid nendega, kellega on tihti koos;
10. täidab igapäevaeltu rutiini;

11. järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

Mänguoskused

Laps:

1. võtab endale täiskasvanu teatud rolli ja käitub vastavalt (**kujuneb rollimäng**);
2. on kujunenud huvi teatud mänguteemade vastu (kodu, lasteaed, kauplus);
3. on õppinud ühendama koosmängus oma mänguhuve teiste huvidega;
4. kuulab meelsasti täiskasvanu ilmekalt esitatud lühikesi lugusid, imiteerib kuulnud loo tegelaste häälsusi ja käitumist ning ütleb üksikuid kergemaid lauseid;
5. talle on oluline mõtestatud süžeealine tegevus;
6. ehitusmängudes on võimeline õpetaja juhendamisel peegeldama tegelikkust;
7. tähelepanu on muutunud püsivamaks ning taju ja tähelepanu on jaotunud mitme tegevuse vahel;
8. kõne on arenenud, räägib põhjalikumalt esemetest ning nende omadustest.

Viie aastane:

Tunnetus – ja õpioskused

Laps:

1. - tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;
2. - reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
3. -tegutseb koos teistega;last motiveerivad tegevused eakaaslastega;
4. -lapse keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
5. -konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
6. -osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
7. -räägib esemetest mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
8. -keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
9. -oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
10. -eristab rühmi ja oskab neidd võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
11. -lapsel on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
12. -omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
13. -kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise.

Sotsiaalsed – ja enesekohased oskused

Laps:

1. -hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
2. -väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
3. -suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikuses;
4. -suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
5. -on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
6. -imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
7. -eelistab sootüübilisi mängu;
8. -naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;

9. -aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
10. -oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

Mänguoskused

1. Laps:
2. -tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega,
3. -konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi, kui reaalseid esemeid ja objekte,
4. -imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere,
5. -eelistab sootüübilisi mängu,
6. -aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt, kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt.

Kuue aastane:

tunnetus – ja õpioskused

1. Laps:
2. Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
3. Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20 - 30 minutiks;
4. Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
5. Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
6. Järgib ühistevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
7. Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
8. Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
9. Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;
10. Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras;
11. Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

1. Laps:
2. Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
3. Seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia;
4. On oma tegevustes orienteeritud tunnistusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
5. Eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;
6. Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
7. Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada;
8. Järgib sotsiaalset rutiini.

Mänguoskused

Laps:

1. matkib kuulnud tegelaste käitumist, suudab tuttavaid lavastusmänge ka ise mängida;
2. jagab teistega mängus ettetulevaid ülesandeid;
3. lapse mängu idee aluseks võib olla täiskasvanu jutustus;
4. kasutab ehitamiseks erinevat looduslikku materjali oma kujunenud oskustest lähtuvalt;
5. tajub rollikäitumist ning tegutseb vastavalt;
6. tahab rohkem teada loodusest ja keskkonnast, rakendab teadmisi praktilises tegevuses – õppemängus, seab ise eesmärgid ja lõpetab mängu;
7. koostab lühikesi jutustusi mänguasjadest ja mõtleb välja mõistatusi, mängu.

Seitsme aastane:

Tunnetus – ja õpioskused

Laps:

- *saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- *mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- *tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- *kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- *tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- *suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- *rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- *kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsed oskused

Laps:

- *püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- *tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- *hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- *osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- *oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- *loob sõprussuhteid;
- *saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- *teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- *mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- *järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- *selgitab oma seisukohti.

enesekohased oskused

Laps:

- *suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- *kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- *oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- *algatab mängu ja tegevusi;
- *tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- *teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- *saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- *kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Mänguoskused

Laps:

- *tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- *rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- *algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- *täidab mängudes erinevaid rolle;
- *järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- *suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- *tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- *kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

- Lasteaia õppekava vaadatakse üle vähemalt kord aastas.
- Lasteaia õppekava koostamisest ja uuendamisest võtavad osa lasteaia pedagoogid.
- Lasteaia õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

KOOLIVALMIDUSKAART NR .../ ...201...

1.ÜLDANDMED

Lapse nimi /sünniaeg	.../...
Koolieelne lasteasutus	Kuressaare Tuulte Roosid Lasteaed
Lasteaias osalemise ajavahemik	

2.LAPSE ARENGUTULEMUSED ÜLDOSKUSTES

Enesekohased oskused	
Sotsiaalsed oskused	
Mänguoskused	
Tunnetus-ja õpioskused	

3.LAPSE ARENGUTULEMUSED ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAS

Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst-peenmotoorika	
Liikumine-üldmotoorika	
Muusika	
Eesti keel kui teine keel	-

4.LASTEAIAS RAKENDATUD TUGITEENUSED

--

5.KOKKUVÕTE LAPSE KOOLIVALMIDUSEST

--

Koostanud rühma õpetajad:

Olen tutvunud:
lapsevanem allkiri, nimi

Kinnitan:
Helle Karu

Kuressaare Tuulte Roosid Lasteaia direktor, kk nr

Õppekavasse on sisse viidud järgmised muudatused 30.08.2010

1. Vastavalt Kuressaare Linnavolikogu määrusele 27.05.2010 nr 10 kehtestatakse Kuressaare Tuulte Roosi lasteaia põhimäärus, mille alusel on lasteaia nimetus Kuressaare Tuulte Roosi lasteaed. Määrus jõustub 01.09.2010.

Õppekavasse on sisse viidud järgmised muudatused 08.09.2011

1. Vastavalt Haridus-ja Teadusministri määrusele „Koolieelse lasteasutuse õppe-ja kasvatustegevuste alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ 31.08.2011 nr 44 seatakse sisse koolivalmiduskaart ja selle täitmise üldnõuded §6 (3). §6 (3) alusel koolivalmiduskaardi vormi kehtestab lasteaia direktor lasteasutuse õppekavas.

Õppekavasse on sisse viidud järgmised muudatused 21.08.2012

1. lk 4 tehtud täiendused alapealkirja all „Lasteaia liik ja eripära“ (2011/2012 õa Maanteeameti projekt Lasterühma saatja laste ohutuse tagamisel“, 2008 KIK projekti toel koostatud materjal Nähka lood“)
2. Lk 8 tehtud muudatused alapealkirja all „Lasteaia ühised üritused...“
 3. „Tere Sügis“ - matk Loode Tammiku radadel
 5. Leivanädal (oktoobri algus)
 21. Piknik Mändjalas

Õppekavasse on sisse viidud järgmised muudatused 7.09.2015

1. Uuest arengukava perioodist lähtuvalt töötas personal koostöös hoolekoguga välja lasteaia põhiväärtused, mis on sisse viidud lasteaia õppekavasse lk 3.
2. lk 3 tehtud täiendused alapealkirja all „Lasteaia liik ja eripära“ 2013 a. liitusid „Kiusamisest vaba lasteaed“ projektiga Võilille ja Kellukese rühmad, 2014 a. Karikakra rühm. 2013 - 2014 õa-l alustas Eesti rahvapärimusel põhineval metoodikaga tööd Võilille rühm ja metoodika võtteid kasutab Karikakra rühm.

Õppekavasse on sisse viidud järgmised muudatused 23.09.2016

1. Õppekavasse lisatud tegevuskava vanusegrupile 1,5 – 2 aastat.

Õppekavasse on sisse viidud järgmised muudatused 24.10.2017

1. lk 4 tehtud täiendused alapealkirja all „Lasteaia liik ja eripära“ õuesõpe, robotika, ujumine.